

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Учора і пазаўчора на адноўленую сцэну Нацыянальнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы вяртаўся "Сымон-музыка" — у новым абліччы галоўнага героя. У спектаклі, пастаўленым Мікалаем Пінігіным у 2005-м, мы прызвычаліся бачыць Аляксандра Малчанава. Цяпер Сымона іграе Аляксандр Казела. Ролу яго каханай, акрамя Ганны Хітрык і Святланы Анікей, увасабляе маладая артыстка Крысціна Казак, якая працуе ў тэатры першы сезон.

Напярэдадні прэм'еры датэлефанавацца "Аляксандру другому" — Казелу — было немагчыма: усе яго тэлефоны былі адключаны, бо рэпетыцыі скончыліся літаральна за пару гадзін да спектакля, перад якім артысту заставалася нават не адпачыць, а хіба канчаткова сабрацца з думкамі.

Затое на пытанні "К" адказаў першы выканаўца — Аляксандр Малчанаў, якому ігра ў гэтай пастаноўцы прынесла перамогу ў намінацыі "За таленавітае выкананне мужчынскай ролі ў драматычным тэатры" на IX Тэлевізійна-тэатральным фестывалі "Ажылая казка" ў Маскве...

С. 9

СЫМОН-ІНДЫГА

Паэме "Сымон-музыка" Якуба Коласа сёлета споўнілася 95 гадоў. Днямі ж абноўленую сцэнічную версію твора прадставілі ў Купалаўскім тэатры.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Нацыянальная прэм'ера... пры пустой зале
С. 5

Каму патрэбны палескія песні?
С. 6

Праблемы ДШМ: дзе — недабор, а дзе — педагогі з Украіны
С. 10 — 11

Аўтаклуб: дзень з жыцця
С. 15

Карпаратыўныя музеі: закон іх не згадвае...
С. 5

На конкурсе IFMC амаль не было вядомых калектываў?
С. 7

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Сітуацыя

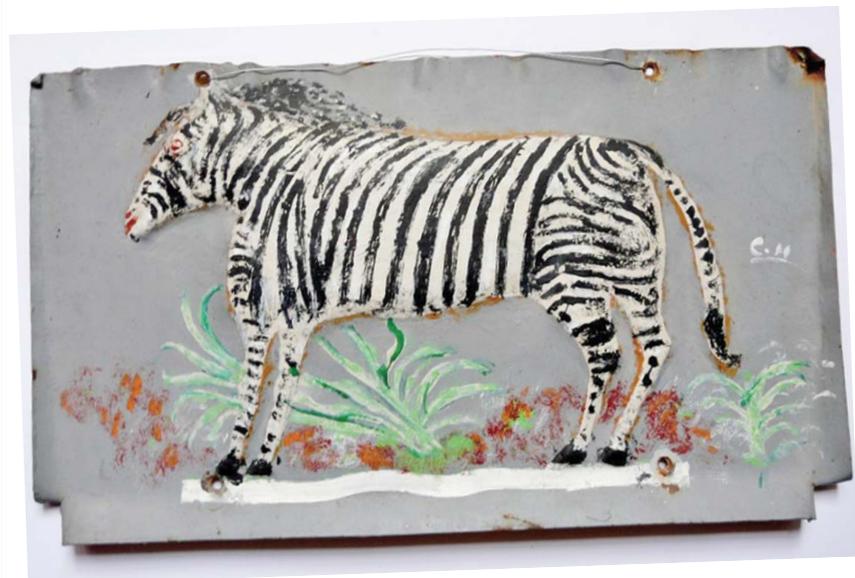
Вернісаж

Дранік сутыкнення Уладзіміра Цэслера

Днямі ў Вільнюсе з'явіліся бігборды, якія запрашаюць наведаць Беларусь. Частка іх рэкламуе нашу краіну як сталіцу Чэмпіянату свету па хакеі ў 2014 годзе. Іншыя маюць гастронамічны ўхіл: у якасці сімвала краіны яны прапануюць нашу нацыянальную страву — дранікі. На адным з іх — блін у форме карты Беларусі. Гэткі "Dranikland"...

Арганізатары акцыі тракуюць ужо сам факт з'яўлення беларускай рэкламы ў сталіцы суседняй краіны як вялікі поспех, інфармацыйны прарыв. Аднак рэакцыя карыстальнікаў Інтэрнэта, дзе размясцілі выявы бігбордаў, была ў шэрагу выпадкаў адмоўнай. Карыстальнікі Сеціва лічаць такую рэкламу абразай для беларусаў, прафанацыяй вобраза краіны і называюць яе антырэкламай...

Падрабязнасці сітуацыі і каментарый ад Уладзіміра Цэслера — на старонцы 5.

Маен: перасячэнні інсіта

С. 3

Канферэнцыя

У саюзніках — навука

28 — 29 лістапада ў Цэнтры даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі прайшла IV Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Традыцыі і сучасны стан культуры і мастацтваў”. У мерапрыемстве прынялі ўдзел больш за 200 навукоўцаў і спецыялістаў устаноў культуры, адукацыі і навукі з Беларусі, Азербайджана, Украіны, Малдовы, Расіі...

Удзельнікаў цікавіў не толькі сучасны стан культуры і мастацтваў на постсавецкай прасторы. Сённяшняя ява стала, хутчэй, неадкладнай нагодай для ўдумлівай гаворкі пра перспектывы інавацыйнага развіцця традыцыйнага народнага і прафесійнага мастацтва ва ўмовах глабалізацыі. Менавіта таму цягам двух дзён абмяркоўвалася роля навуковых прагнозных даследаванняў, крэатыўнай метадалогіі ў самых розных культурных кірунках: у архітэктуры, выяўленчым і дэкаратыўна-прыкладным мастацтве, тэатразнаўстве, музыцы, кіно.

Таксама было акрэслена праблемнае поле этналогіі, фалькларыстыкі, антрапалогіі. Дырэктар Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Аляксандр Лакотка зазначыў перад пленарным пасяджэннем, што пошукі сістэмных навуковых падыходаў да захавання нацыянальных культур і гісторыка-культурнай спадчыны — надзвычайна патрэба сённяшняга дня.

Старшы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага музея архітэктуры і побыту Украіны (знаходзіцца ў сяле Пірагова, што пад Кіевам) Алег Ануфрыеў прыехаў у Мінск не толькі для таго, каб разам з замежнымі калегамі паўдзельнічаць у дэбатах пра ўкараненне ў творчую працу інавацыйных тэхналогій, але і каб упершыню наведаць, калі атрымаецца, наш скансен у Строчыцы. Украінскае Пірагова, па яго словах, за лічаныя гады выйшла на самаакупнасць толькі дзякуючы пастаяннай мадэрнізацыі музейнай справы паводле лепшых замежных узораў. Не дзіва, што Алега Ануфрыева цікавіць стан творчых і эканамічных спраў нашага музея пад адкрытым небам. (Больш падрабязны артыкул пра здабыткі Нацыянальнага музея архітэктуры і побыту Украіны чытайце ў бліжэйшых нумарах “К”.)

29 лістапада работа канферэнцыі працягвалася ў чатырох секцыях і шматлікіх падсекцыях.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Прэзентацыя

Пра Міхаіла Савіцкага

28 лістапада ў Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага адбылася прэзентацыя міні-манаграфіі Барыса Крэпка “Міхаіл Савіцкі” з серыі “Славутыя мастакі з Беларусі” (выдавецтва “Беларусь”).

У гэтай кнізе распавядаецца пра жыццё і творчы шлях мастака, прадстаўлена шмат рэпрадукцый яго твораў. Тэкст уступнага артыкула напісаны на трох мовах — беларускай, рускай і англійскай, што з’яўляецца несумненнай перавагай дадзенага выдання, дзякуючы чаму альбом можа быць запатрабаваны за межамі Беларусі.

У прэзентацыі прынялі ўдзел дырэктар Музея гісторыі горада Мінска Галіна Ладзісава, генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі Уладзімір Пракапаў (аўтар ідэі і каардынатар праекта серыі), галоўны спецыяліст аддзела культасветработы Мінгарвыканкама Марына Ясюк, старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Гілеп, супрацоўнікі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, выдавецтва “Беларусь”, музейныя супрацоўнікі, журналісты, мастацтвазнаўцы, а таксама аўтар кнігі Барыс Крэпак. Удзельнікам прэзентацыі быў паказаны дакументальны фільм “Белвідэацэнтра” “Сказаць без слова” пра Савіцкага.

Наш кар.

"Круглы стол"

Ёсць такое слова: “правененцыя” ...

27 лістапада ў Нацыянальнай бібліятэцы прайшоў “круглы стол” “Даследаванне правененцыі у Беларусі”. Тэма вельмі спецыфічная. Яна ўяўляе цікавасць для тых, хто працуе з кнігай прафесійна — навукоўцаў і супрацоўнікаў бібліятэк, — а таксама для бібліяфілаў.

Тым жа, хто па-за названай сферай, варта патлумачыць, што правененцыі (само слова лацінскага паходжання, азначае “прыналежнасць да...”) — гэ-

тая пазнакі, якія ўказваюць на ўладальніка кнігі. Менавіта правененцыі надаюць асобнікам унікальнасць. Па іх можна прасачыць “жыццяпіс” кнігі, высветліць, па якіх кнігазборах ім даводзілася вандраваць, у якія рукі трапляць... У кантэксце нашай культуры правененцыіныя доследы служаць справе рэканструкцыі беларускіх кнігазбораў, раскіданых па свеце.

Удзельнікі “круглага стала” адзначылі, што не існуе ўніверсальнай класіфікацыі правененцыі. Гэта абумоўлена асаблівасцямі гісторыі культуры кнігі ў розных краінах. Таму заходнія

сваё майстэрства ў выкананні народных і сучасных айчынных песень, музыкі і танцаў.

■ Эстонія

Выстаўка карцін беларускіх мастакоў “Бабіна лета” адкрылася ў Таліне. Гэта дзевятая выстаўка беларускага мастацтва, арганізаваная талінскай галерэяй “Sed Arte” за апошнія адзінаццаць гадоў. У экспазіцыі — работы шасці графікаў і жывапісцаў: Аляксандра Дзямідава, Ганны Каралёвай, Тамары Шэлест, Рыты Цімохавай, Алены Карповіч, а таксама Сяргея Цімохава, якога ўжо больш за год няма з намі. Дарэчы, графіка апошніх чатырох майстроў у кастрычніку

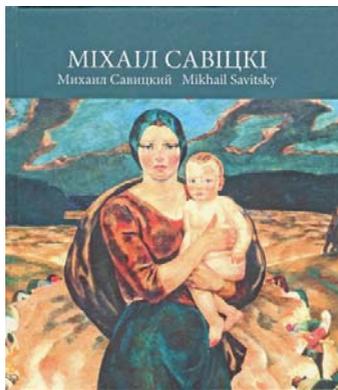
Падзея

5 снежня Беларускі саюз кампазітараў святкуе 80-годдзе — не адно пасяджэннем з віншаваннямі, а цыклам канцэртаў у Беларускай дзяржаўнай філармоніі ды іншых залах.

Дата з музыкай

Як запэўніў напярэдадні першы намеснік міністра культуры краіны Уладзімір Карачэўскі, уваход на многія з паказаў сучаснай нацыянальнай музычнай класікі будзе вольны.

Слухачы пачуюць дзве аркестравыя праграмы. Адно з іх прадставіць Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Беларусі. Другую — аркестр Белтэлерадыёкампаніі. Трэцюю — Дзяржаўны камерны аркестр. Харавыя творы пакажуць два калектывы: Дзяржаўны камерны хор Беларусі пад кіраўніцтвам Наталлі Міхайлавай, а таксама хор тэлебачання і радыё на чале з Паўлам Шпелевым. А колькі яшчэ будзе камерных твораў! Дарэчы, частка канцэртаў і музычных спектакляў ладзіцца, паводле традыцыі, “на-сустрач святу”. Прынамсі, у панядзелак у адной з залаў Акадэміі музыкі можна будзе пачуць канцэрт, цалкам складзены з прэм’ерных твораў для духавых і ударных.

На сёння ўжо выпушчана дзевяць кніг серыі, прысвечаных творчасці І.Хруцкага, В.Ваньковіча, В.Цвіркі, Я.Драздовіча, В.Бялыніцкага-Бірулі, П.Масленнікава, С.Жукоўскага, А.Астаповіча, М.Філіповіча.

Наш кар.

Праект

Паясы ў тэставым рэжыме

26 лістапада ў Музеі старажытнабеларускай культуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі адбылося пасяджэнне Навукова-экспертнага савета па аднясенні ўзораў прадукцыі да аналагаў, копій, мастацкіх стылізацый слупкіх паясоў.

Узначальвае Савет доктор гістарычных навук, доктар архітэктуры, прафесар Аляксандр Лакотка. У складзе — навукоўцы, прадстаўнікі ўрадавых устаноў, сістэмы адукацыі, вытворчасці, супрацоўнікі музеяў.

Пасяджэнне насіла рабочы характар. Гаворка ішла пра выкананне Дзяржаўнай праграмы адраджэння тэхналогій і традыцый вырабу слупкіх паясоў. Сёння вытворчае аб’яднанне “Слупкія паясы” ўшчыльную падышло да вырабу копій славуных паясоў. Навукоўцамі Віцебскага ўніверсітэта распрацавана тэхналагічная праграма для ткацкага станка, ідзе працэс вывучэння арыгіналаў славуных паясоў, на

падставе якіх будзе стварацца сувенірная прадукцыя і падарункавыя рэчы, што называецца, дзяржаўнага ўзроўню. Праграма гэтая, так бы мовіць, базавая, і прадугледжвае карэкціроўку пад кожны новы выраб. Справа ў тым, што копіі слупкіх паясоў мусяць вонкава паўтараць канкрэтныя арыгіналы, а двух абсалютна аднолькавых слупкіх паясоў няма. Карацей кажучы, станок праходзіць тэставыя выпрабаванні.

Савет вырашыў афіцыйна называць рэчы, перспектыва вытворчасці якіх абмяркоўвалася на пасяджэнні, “сувенірнымі вырабамі ў стылі кунтушных паясоў”. Другое пытанне — юрыдычныя і тэхнічныя аспекты вывучэння паясоў, што знаходзяцца за межамі Рэспублікі Беларусь, у прыватнасці — ва Украіне і ў Літве. Пытанне было ўзнята дырэктарам Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімірам Пракапавым, ён жа прапанаваў і канкрэтныя захады ў гэтым кірунку.

Чарговае пасяджэнне Савета запланавана на наступны тыдзень.

П.В.

Форум

Зоркі злятаюцца ў Віцебск

Юбілейны, XXV Міжнародны музычны фестываль імя І.Салярцінскага пройдзе ў Віцебску 3 — 22 снежня і падорыць сустрэчы з сусветнымі зоркамі класічнай музыкі.

Імкнучыся зрабіць праграму максімальна насычанай, арганізатары — Віцебская абласная філармонія і тамтэйшы аблвыканкам — запрасілі на форум зорак першай велічыні. У васьмі фестывальных канцэртах возьмуць удзел народныя і заслужаныя артысты СССР, Беларусі і Расіі, лаўрэаты Міжнароднага конкурсу імя П.Чайкоўскага. Сярод знакамітастей — віяланчэліст Аляксандр Князеў, знакаміты фартэпіяны дуэт Мікалая Луганскага і Вадзіма Рудзкі, “шосты голас свету” — слявак з Балгарыі Іва Йарданаў (барытон), сусветна вядомы беларускі піяніст Юрыі Бліноў ды іншыя.

Уверцюрай форуму стане сумесны праект: з беларускай арганісткай Ксенія Пагарэлай упершыню на віцебскай сцэне выступіць Сюзана Эрхардт — віртуозная нямецкая выканаўца на некалькіх інструментах. У канцэрце адкрыцця мы пачнем Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам народнага артыста краіны Аляксандра Анісімава. Упершыню на віцебскую сцэну выйдзе таксама знакаміта грузінская скрыпачка, вучаніца Давіда Ойстраха, народная артыстка СССР Ліяна Ісакадзэ — лаўрэат прэстыжных міжнародных конкурсаў скрыпачоў, у мінулым — галоўны дырыжор і мастацкі кіраўнік Дзяржаўнага камернага аркестра Грузіі.

Па традыцыі фестываль дасць магчымасць прадэманстраваць свой патэнцыял выкладчыкам і навучэнцам Віцебскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя І.Салярцінскага: іх канцэрт будзе прысвечаны дню нараджэння знакамітага земляка. Пастаянны ўдзельнік форуму — ансамбль салістаў “Класік-Авангард” на чале з ініцыятарам гэтых штогадовых святкаванняў Уладзімірам Байдавым — прывязе праграму “Лісты пра музыку”, прысвечаную 250-годдзю М.Агінскага. Канцэртм закрыцця фестывалу стане выступленне Камернага хору Смольнага сабора з Санкт-Пецярбурга.

Як падкрэсліла арганізатар і натхняльнік форуму, мастацкі кіраўнік Віцебскага абласной філармоніі Нэлі Мацаберыдзэ, віцебскі фестываль унікальна свайё сур’ёзнай навуковай працай. У яго рамках пройдуць XV Навуковыя чытанні:

— Ётым разам яны будуць прысвечаны расійска-беларускім сувязям, якія паўплывалі на сусветную музычную культуру, і сканцэнтруюцца на асобах патрыярха беларускай музыкі Анатоля Багатырова (сёлета адзначаецца 100-годдзе з дня яго нараджэння) і музыказнаўца Івана Салярцінскага. Асабліва ўвага будзе нададзена і музычнай культуры Віцебска. Упершыню ў Чытаннях прымуць удзел госці з Польшчы (з Музычнага ўніверсітэта імя Шапэна), а таксама беларускія, расійскія даследчыкі.

Татцяна САЛАЎЁВА
Віцебск

Культурны твітар: мы ў свеце

■ Расія

Дакументальны фільм “Брацкая свечка” беларускага рэжысёра Ірыны Волах стаў лепшай карцінай кінафестывалу “Раданеж” у Маскве. Усяго ў конкурсным аглядзе рэлігійнага кіно і тэлепраграм прынялі ўдзел 80 кінастужак. Лаўрэаты атрымалі сярэбраныя медалі з выявай прападобнага Сергія Раданежскага, а таксама каштоўныя абразы. Усе работы конкурсу можна пабачыць на сайце фестывалу.

Абласны дзіцячы фестываль мастацтваў “Беларусь — мая песня!” ужо дзевяты раз прайшоў у адной са школ Самары. Удзельнікі гала-канцэрта прадэманстравалі глядачам

бягучага года з поспехам экспанавалася ў Ватыкане і Рыме.

■ Польшча

Беларусь прыняла ўдзел у Міжнародным калядным дабрачынным кірмашы ў Варшаве. Вялікай папулярнасцю сярод наведвальнікаў аўкцыёну карысталіся вырабы айчынных майстроў з дрэва, саломкі, лёну, узоры прадукцыі беларускіх прадпрыемстваў. Сродкі, атрыманыя ад продажу, будуць скіраваны на аказанне медыцынскай дапамогі хворым дзецям, набыцця неабходнага медыцынскага абсталявання і лекаў, арганізацыі экскурсій.

■ Нідэрланды

Форум “Беларусь — Нідэрланды: турыстычны патэнцыял і культурная спадчына” прайшоў у Амстэрдаме. У ходзе мерапрыемства нідэрландскім удзельнікам была прадстаўлена поўная інфармацыя аб падрыхтоўцы да Чэмпіянату свету па хакеі-2014. Акрамя таго, адбыліся прэзентацыі турыстычных магчымасцей нашай краіны, праектаў па стварэнні Музейнага квартала ў Мінску, рэканструкцыі Мемарыяльнага комплексу “Брэсцкая крэпасць — герой”, што маюць ажыццявіцца ў Беларусі напярэдадні Чэмпіянату свету па хакеі.

Падрыхтавала Вольга НАВІЦКАЯ

Дырэкцыя і творчы калектыв Беларускай дзяржаўнай філармоніі смуткуюць з прычыны заўчаснай смерці заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь Івана Аляксандравіча КРАСНАДУБСКАГА і выказваюць свае шчырыя спачуванні родным і блізкім памерлага.

Рэдакцыя газеты “Культура” рэдакцыйна-выдавецкай установы “Культура і мастацтва” выказвае глыбокія спачуванні родным і блізкім з прычыны заўчаснай смерці заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь Івана Аляксандравіча КРАСНАДУБСКАГА.

Дзяжурны па нумары

Пра людскасць, любоў і каханне

Яўген РАГІН,
рэдактар аддзела газеты "Культура"

Мінаюць гады, і ўсё больш дакладнай падаецца выснова, што ўсё ў гэтым жыцці — ад любові ды кахання, альбо — ад поўнай адсутнасці гэтых пачуццяў...

Нам пашчасціла: у веткаўскай школцы ў другой палове 1960-х ці не ўсе прадметы нам выкладалі жанчыны шляхетнага паходжання, мужы якіх, яшчэ маладыя і дзёрзкія, ужо даношвалі афіцэрскія парадныя мундзіры з процьмай баявых ордэнаў. Дык вось, тыя станістыя настаўніцы цудоўна чыталі вершы, спявалі, музыцыравалі і на школьных вечарах шыкоўна танцавалі вальс са сваімі былымі, але любымі афіцэрамі. Не, шляхетнасць нам не "прышчапілі" (яна, відаць, перадаецца толькі крывёй), але навучылі любіць жыццё і быць адданымі ў каханні. Усе гэтыя якасці, як падаецца, аб'ядноўваюцца неверагодна ёмістым беларускім словам "людскасць". Як нам не стае яго ў сённяшнім лексічным запасе!

"Людскасць, любоў і каханне" — гэты дэвіз золатам нацыянальнай ідэі вышыты на сцягах маіх колішніх аднакурснікаў. І калі час ад часу парушаем яго — становіцца сорамна да болю ў сэрцы. Так, шляхетнасці не стае хранічна.

З лішкам яе было ў майго першага сябра. Мне — пяць гадоў, а дырэктару нашай СШ № 1 Францу Паўлавічу — недзе пад сорок. Ён, як і Якуб Колас, жыў пры школе. А я — праз пыльную вулку і школьны двор. Як мы пазнаёміліся? Дзяцінства не ведае забабонаў: я проста прыйшоў да яго на гукі скрыпкі. Прыйшоў і трапіў у палон паланэзаў Агінскага, папіроснага паху, любові і дабрыні. Маці цяпер ведала, дзе мяне адшукваць...

Усё ў гэтым жыцці — ад любові ды кахання, альбо — ад поўнай адсутнасці гэтых пачуццяў...

Прайшло некалькі гадоў, з'явілася новае пакаленне настаўніц, маладых і не надта станістых. Адна з іх, жонка важнага партыйнага работніка, напісала на дырэктара хлуслівую ананімку. Ад вялікай, відаць, любові да ўласнай кар'еры. Франц Паўлавіч памёр ад інфаркту. Дабро — заўжды безабароннае, таму яго лёгка знішчыць. Гэта была мая першая страта. Але я цяпер цвёрда ведаю, кім стаў праз гады коласаўскі Сымон-музыка. І калі адчуваю: раблю штосьці нялюдскае — перад вачыма паўстае непакісна дырэктарская постаць і Франц Паўлавіч дакорліва грозіць мне пальцам, як і тады, ці не сорок гадоў таму, калі я нахабна спазняўся на ўрок. Маўляў, сяброўства сяброўствам, але ж і свой гонар мець трэба. Як навучыцца яго не губляць?..

Любоў кіруе лёсамі. Таварыш Генка Лапацін, нястомны супрацоўнік Веткаўскага музея, пастаянна прыгаворвае: "У мяне ёсць праца, і яе трэба рабіць!". Паверце, гэта не ад унуранасці з прычыны безнадзейнага чакання павышэння мізэрнага заробку, а — ад вялікай любові да прафесіі, да беларускага слова, да кабет старога веку, у якіх ён які ўжо год збірае таямнічыя замовы. Кабеты называюць яго "ўнучакам". На Веткаўшчыне ў шчаслівага сцівелага "ўнучака" — дзясяткі родных да слёз бабуль. Такая любоў вымяраецца грашыма? Ці не таму ў Генкі ёсць крылы? Ён лунае над буднем, піша вершы, не вылазіць з музея, а калі вылазіць — гадуе ўнучку. Генку таксама калісьці вучылі людскасці і таму, што не прафесія выбірае чалавека, а чалавек — прафесію.

"У труны кішэняў няма", — казала мая бабуля. Грошы з сабой на той свет не пацягнуць і крылы на іх не прыдбаеш. Яны вырастаюць самі, калі працу сваю — любіш, калі кахаеш — адну-адзіную, калі дзеці твае слухаюць тую ж музыку, чытаюць тыя ж кнігі, спавядаюць тыя ж жыццёвыя прынцыпы, што і ты. І недзе пастаянна гучыць то сумная, то вясёлая скрыпка, акорды якой дакладна трапляюць у такт твайго дыхання...

Усё ў гэтым жыцці — ад любові ды кахання, альбо — ад поўнай адсутнасці гэтых пачуццяў...

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,

тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,

абмяркоўвайце на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby),

vk.com/kimpressby,

twitter.com/kultura_by!

Развітанне з фестывалем-2013: карабель даўно ўжо ў моры, а мы ўсё пакуем багаж

Асноўны конкурс ігравога кіно XX Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад" стаўся, на маю думку, адным з наймацнейшых у гісторыі фестывалю (калі не самым моцным). Калі ўзнавіць словы першага намесніка міністра культуры краіны Уладзіміра Карачэўскага наконце таго, што знакавую дату форуму было вырашана адзначыць акцэнтам на кінапраграму, дык можна сказаць: свята, а калі быць больш дакладным, — "узрушэнне" кіно прайшло на найвышэйшым узроўні.

Між тым, юбілейны кінафорум не пазбег шэрагу арганізацыйных недахопаў, што выявілі яго праблему росту і "стан спраў", у якім знаходзіцца айчынная кінаіндустрыя. Як высветлілася, пэўныя зрухі ў станаўленні першага немагчымыя без змен у другім.

Вядома, адной з "топавых" заўваг на адрас "Лістапада" сталася перакрываўнае кінапраграм. Здавалася б, шараговая з'ява для кожнага кінафестывалю, але з-за яе пацярпелі многія.

Той жа асноўны конкурс дакументальнага кіно не атрымаў значнай часткі сваіх гледачоў. Сёння, варта адзначыць, дзякуючы Мінскаму кінафоруму глядацкая цікавасць да дакументальнага кіно значна ўрасла, але годная канкурэнцыя ў выглядзе ігравых карцін — апошніх пераможцаў і ўдзельнікаў сусветных кінафорумаў — не дае гэтай тэндэнцыі як след "прагучаць". Карэспандэнт "К" давялося трапіць на адзін з вечаровых сеансаў дакументальнай праграмы. Трэба зазначыць, што дыскусія публікі з аўтарамі пасля прагляду стужкі доўжылася да позняй ночы. Прычым выраз "позняя ноч" у дадзеным выпадку — не фігуральны: журналіст пакінуў залу кінаатэатра "Мір" а палове першай, а пытанні гледачоў да стваральнікаў кіно ўсё не заканчваліся. Ці ж гэта не доказ таму, што пазіцыі дакументальнага кіно сёння змяняюцца? Што глядач сапраўды мае ў ім патрэбу? (Тут можна падрэсліць, што сучаснае дакументальнае кіно становіцца ўсё больш відовішчым, не страчваючы ў сваёй сутнасці, — і тое вабіць гледача, які стаміўся ад часам пустых атракцыёнаў ігравога кінамотографу.) І было б цалкам справядліва, на маю думку, каб дакументальнае кіно прагучала ў праграмах "Лістапада" больш гучна.

Яшчэ адзін прыклад: праблема "прыкрага супадзення" ў раскладзе. Сёлета ў рамках кінафоруму ў кінаатэатры "Пе-

рамога" адбылася прэзентацыя праекта "Тузін. Немаўля", які ўяўляе з сябе паказ класікі беларускага кіно з калекцыі Дзяржфільмафонда Расіі, у жывым музычным суправаджэнні сучасных музыкантаў. "К" давала анонс гэтай ініцыятывы арт-менеджара і журналіста Сяргея Будкіна, але рэальнасць пераўзышла ўсё чаканні. Праект атрымаўся сапраўды цудоўны: малавядомае няное беларускае кіно, дзякуючы аўтарскай музычнай трактоўцы нашых выканаўцаў, адкрылася нанова. (Хоць можна сказаць нават і так: увогуле адкрылася.) І самае важнае — нічога не перашкаджала гэтай радасці спазнання ды ўспрымання арт-прадукту: кіно дэманстравалася на плёнцы на вялікім экране, гук не выклікаў нараканняў, — словам, гэта быў той самы выпадак, калі трэба глядзець, слухаць і атрымліваць асалоду. Але ж "у справу ўмяшаліся" тыя самыя годныя

магчымасці кінаатэатра. Залы на 166 месцаў недастаткова. І з кожным годам гэта становіцца ўсё больш відавочным. Зноў-такі, з аднаго боку, гэта — сведчанне росту папулярнасці Мінскага кінафоруму, калі на яго вечаровыя сеансы білеты раскупляюць загодзя. З іншага ж, трапіць на "топавыя" паказы становіцца папраўдзе цяжка. Часткова вырашае гэтую праблему заказ білетаў праз Інтэрнэт — раней і такой паслугі не было. Аднак добра зладжанай навігацыі электроннага продажу пакуль няма. Сёлета білеты ў той жа "Цэнтральны" прадаваліся чамусьці на адным сайце, а ў іншыя кінаатэатры — на іншым. І мінскаму кінаману трэба было парупіцца, каб разабрацца ў прапановах. Але ж прадаманая сістэма распаўсюджвання білетаў — актуальнае патрабаванне часу, і яе стварэнне — неабходны крок насустрач гледачу.

Праблемы росту "Лістапада"

канкурэнты. У той жа самы дзень на асноўнай пляцоўцы кінафестывалю — у кінаатэатры "Цэнтральны" дэманстраваліся апошнія карціны прадстаўніцы аўтарскага французскага кінамотографу Клэр Дэні і філіпінскага рэжысёра-наватара Брыянтэ Мяндося. Паказ іх стужак таксама можна назваць у пэўным сэнсе прэм'ерамі. І што тут трэба было зрабіць гледачу? Натуральна, выбіраць. Аднак гэтага шматпакутнага выбару можна было б і пазбегнуць, калі арганізатары "развялі" б падзеі ў часе. Тым не менш, "Лістапад" тут выглядае вельмі выйгрышна: у яго праграме канкуруюць моцныя праекты, але... Здаецца, і ў іншым раскладзе яны выглядалі б не менш прывабна ды сабралі б большую колькасць гледачоў.

У цэлым, сітуацыя склалася вельмі сімптаматычная: горад марыў пра тое, каб у яго з'явіўся фестываль, якім можна было б ганарыцца, — і гэта ажыццявілася. Без перабольшання, XX "Лістапад" пацвердзіў, што ў нас дакладна ёсць што губляць. Запоўненыя залы галоўнай, і не толькі, пляцоўкі кінафоруму дэманструюць: мінскай публіцы цікавае фестывальнае кіно. Праблемнае, вострае, нязручнае, наватарскае, сацыяльнае, смелае, глыбокае — тое, якое рэдка ўбачыш у кінаатэатрах і, тым больш, па тэлебачанні. Але пасля з'яўлення падобнага форуму высветлілася: горад не гатовы для яго правядзення... Справа тут нават не ў тым, што патрэбны новы ці стары вялікі кінаатэатр, а ў тым, што "Лістапад" прапаноўвае зусім іншую ку-

Юбілейны кінафорум не пазбег арганізацыйных недахопаў, што выявілі яго праблему росту і "стан спраў", у якім знаходзіцца айчынная кінаіндустрыя. Як высветлілася, зрухі ў станаўленні першага немагчымыя без змен у другім.

Усе гэтыя прыкрыя перакрываўнае прыводзяць да думкі, што тыдня "Лістапада" ў яго цяперашнім стане, калі фестываль ператварыўся ў сапраўдную лавіну цікавых прапаноў, становіцца замала. Для таго, каб у поўнай меры ацаніць конкурсны і пазаконкурсныя праграмы кінафоруму, мяркую, было б больш прадуктыўна прадоўжыць яго па часе, нягледзячы на ўсе тэхнічныя цяжкасці.

Наступная праблема, якая хвалявала публіку, — гэта наяўнасць інфраструктуры для Мінскага кінафестывалю. Здаецца, у гэтым плане не існуе праблем. Кінаатэатр "Цэнтральны" — вельмі ўтульная і зручная пляцоўка, каманда якой зрабіла ўсё магчымае і немагчымае для камфорту гледачоў ды гасцей кінафоруму. Іншая справа —

льтуру спажывання кіно, да якой Мінск, на жаль, не прызвычаўся ды якой нават проста не ведае.

Не вялікі гмах кінаатэатра, а шматфункцыянальны мультыплекс з колькасцю кампактных залаў. Не толькі 3D-тэхналогіі, але і магчымае дэманстрацыі стужак на плёнцы, у лічбавым варыянце, ды, нарэшце, наяўнасць адпаведнай прасторы для субцітраў унізе экрана. (Цікавая дэталё, але той самы мультыплекс "Беларусь" падобнага месца не мае.) Усё гэта — умовы паказу таго самага Кіно, якое патрабуе трошкі іншай уключанасці гледача. Гэта кіно, што дэманструецца на вялікім экране, з добрым гучам, на мове краіны-вытворцы, і адсюль — неабходнасць прасторы для субцітраў на дзвюх мовах. Гэта кіно, якое звяртаецца да глыбінных працэсаў нашай душы, патра-

■ Анонс

27 лістапада адбылося чарговае пасяджэнне Навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны. Прынятыя на ёй рашэнні адносна прыпынення рэалізацыі праекта музейфікацыі мінскага Замчышча і змены ахоўных зон месца пахавання ахвяр рэпрэсій у Курапатах выклікалі бурную рэакцыю ў СМІ і сацыяльных сетках.

Па словах начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігара Чарняўскага, такі эмацыйны падыход да складаных пытанняў недапушчальны: каб разабрацца ў іх праблематыцы, неабходны каментарыі спецыялістаў.

Чытачы "К" змогуць прачытаць іх у наступных нумарах.

буючы сумленнай работы ды суперажывання, а не звычайнага "спізнання па паверхні" ды забыцца. Адсюль — невялікія залы і дыялог з аўтарам, а не спажыванне забавляльнага атракцыёну, для якога прызначаны вялікія гмахі савецкіх кінатэатраў, што дасталіся нам "у спадчыну". Гэта — іншая культура нават не спажывання, а загляблення ў кіно, якая і сапраўды дае ў адказ вельмі шмат. "Калі вы глядзіце фільм на экране ноўтбука — гэта ўжо не кіно", — кажа Кшыштаф Занусі, і, перафразуючы яго словы, хочацца сказаць наступнае: а калі вы глядзіце "Лістапад", не выходзячы з кватэры, — вы яго не глядзіце.

Я кажу пра тое, што звычайная змена пляцоўкі тут ужо не спрацуе. Фэстываль, які мы зараз ужо ведаем, — гэта іншы ўзровень спасціжэння кіно, што нездарма вымагае адпаведных умоў — як тэхнічных, так і ментальных. І пытанне тут у выніку нараджаецца адно: ці сапраўды горад хоча мець такі кінафорум? Ці гатовы ён сабе яго дазволіць?

Калі так, тады фэстывалю неабходна адпаведная пляцоўка — з вышэйназваным наборам тэхнічных патрабаванняў. Не старая зала, трохі прыстасаваная пад новы лічбавы пракат, а паўнаватасны фэстывальны цэнтр, мультіплекс, што і прапанаваў бы глядачу той стос найцікавейшых прапаноў, на які здольны цяперашні "Лістапад", у межах адной пляцоўкі. Гэта комплекс, здольны прадаставіць той самы якасны візуальны ўзровень успрымання кіно, і пляцоўка і форум для зносін.

Сёння мы можам заўважаць праблемы росту Мінскага кінафэстывалю, адзначаць іх і разглядаць, але давайце прызнаемся шчыра: карабель даўно ўжо ў моры, а значыць — ён існуе па іншых законах. Лепш спакаваць багаж тут ужо не атрымаецца. Калі хочам мець лепшы фэстываль, змен у нашай айчынай кінаіндустрыі не пазбегнуць.

Выглядае ўтапічна? Аднак можна прагнуцца і ўбачыць карціну "шырока расплюшчанымі вачыма". Ды і нарэшце — паверыць у кіно.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Прэстыжны Міжнародны кінафэстываль "Лістапад" дае айчынным фільмам унікальны шанец "дастукацца да глядача". Асабліва гэта тычыцца тых відаў і жанраў кіно, якім звычайна не знаходзіцца пачэснага месца ў паўсядзённай пракатнай рэчаіснасці. Ды, на жаль, кантакт адбываецца не заўсёды.

■ Дэталі у тэму

Тое самае фота з акаўнта Юрыя Цімафеева.

Катарсіс, які не адбыўся

Гэтае фота днямі змясціў у сацыяльнай сетцы рэжысёр-дакументаліст Юры Цімафееў. І подпіс: "Толькі што адбылася прэм'ера майго фільма "Крокі над вадой". Хачу падкрэсліць: Нацыянальная прэм'ера! Зала была пустая... Толькі мая жонка, яе сяброўка і журналістка з нейкай газеты".

На шчасце, гэтае красамоўнае фота зусім не сведчыць пра адсутнасць глядацкай увагі да дакументальнага кіно. Іншыя "лістападаўскія" паказы збіралі поўныя залы. Уласна, не дазваляе яно меркаваць і пра ўзровень стужкі. Літаральна праз тыдзень пасля "нацыянальнай прэм'еры" аўтарскі погляд і візуальнае рашэнне, прапанаваныя рэжысёрам "Крокі...", былі адзначаны дыпламам Міжнароднага тэлефэстывалю "Я так жыву" ў Санкт-Пецярбургу. Кінапаэма пра чалавека, які ў юнацтве стаў інвалідам, але здолеў раскрыць свае таленты ў мастацтве, атрымалася глыбокай, атмасфернай, з катарсічным эфектам. Думаецца, яе варта паглядзець.

Але ў звышчасыманым падзеямі "лістападаўскім" марафоне гэты фі-

льм лёгка згубіўся. Тым больш, імя рэжысёра пакуль не надта вядомае, бо як іначай яму раскрыціцца, калі не праз адзіны ў краіне прадстаўнічы кінафэст? У той самы час, якасны айчыны "прадукт" — сапраўднае ўпрыгожанне для праграмы апошняга, а аб'ёмы яго "вытворчасці" зусім не настолькі вялікія, каб грэбаваць хоць адной стужкай.

І таму можна выказаць гіпотэзу: калі б нацыянальная прэм'ера не была "запаралелена" з мноствам іншых кінапаздаў "Лістапада" (можна ж дзеля падобных нагод і пашырыць яго часавыя рамкі), калі б яна атрымала належную піяр-падтрымку з боку як фэстывалю, так і кінастудыі-вытворцы, "Крокі над вадой" усё ж сабралі б залу зацікаўленай публікі — хаця б адзін раз, бо публічныя паказы дакументальнага кіно ў нас — вялікая рэдкасць.

Творчыя людзі ўспрымаюць пустыя залы як асабістую абразу ды схільныя ва ўсім вінаваціць сябе. Хаця часцяком прычына куды іншая — банальная і, да таго ж, з не дужа складаным "салюшман".

Ілья СВІРЫН

На маю думку...

Карпаратыўныя музеі: закон іх не згадвае...

Аляксандр ГУЖАЛОЎСкі,
доктар гістарычных навук,
даследчык музейных працэсаў на Беларусі

У апошніх нумарах "К" ішла гаворка аб прыватных музеях. Пэўныя думкі на гэты конт маюцца і ў мяне.

І пачаць хачу з таго, што музей прыватнай формы ўласнасці ў Беларусі значна менш, чым дзяржаўных. Гэтая група музеяў, якая з'явілася (дакладней, адраділася пасля сямідзесяцігадовага заняпаду) на працягу апошніх двух дзесяцігоддзяў, пакуль значна саступае па колькасці і якасці паказчыках дзяржаўным музеям. Вельмі важным і перспектывным складнікам дадзенага сегмента музейнай сеткі ўяўляюцца карпаратыўныя музеі. Апошнія разумею як структурныя падраздзяленні прадпрыемстваў ды ўстановаў.

■ Тым часам

У Гродне адкрыўся чарговы карпаратыўны музей — музей нітак на ТАА "Гранітэкс". На 100 квадратных метрах апавадаецца не толькі гісторыя прадпрыемства, але і гісторыя нітак ад самых першых узораў, што з'явіліся ў чалавека.

Зварот да каранёў прадпрыемства — паказчык карпаратыўнай культуры. Музей — атрыбут "даросласці", асэнсавання ўласнай карпарацыі праз яе культуру, памяць, гісторыю. У індустрыяльна развітых краінах карпаратыўныя музеі, якія вядуць свой радавод з XVIII стагоддзя, традыцыйна з'яўляюцца часткай іміджа буйных кампаній. З'явіўшыся першапачаткова як своеасаблівыя каталогі прадукцыі прадпрыемстваў-стваральнікаў, у выніку назапашвання матэрыялаў карпаратыўныя музеі пераўтвараліся ў летапісы гісторыі апошніх. Лепшыя з іх дэманструюць тое, як навукова-тэхнічны прагрэс змяняў жыццё краін, рэгіёнаў. Падобную місію маюць Музей аўтаканцэрна "БМВ" у Мюнхене, Музей "Кока-Колы" ў Атланце, Музей бровара "Гінс" у Дубліне.

А якія карпаратыўныя музеі мы ведаем на Беларусі? У кастрычніку 1994 года першых наведвальнікаў прыняў Музейны комплекс старажытных народных рамёстваў і тэхналогій "Дудуткі", які з 1998-га — у холдынгу прыватнага банка. У 1996 г. музейную ініцыятыву праявіў дырэктар навукова-вытворчага кааператыву М.Дарашкевіч: узяўшы ў арэнду памяшканне былой аптэкі ў будынку Гродзенскага езуіцкага кляштара XVIII ст., ён распачаў рэстаўрацыю будучых экспазіцыйных залаў Музея-аптэкі, збор экспанатаў. Адным з яскравых прыкладаў з'яўляецца фарміраванне карпаратыўнай калекцыі "Белгазпрамбанка". На пачатку 2012-га ў Мінску быў адкрыты для наведвальнікаў музей "Алівары", прысвечаны традыцыям айчынага броварства. Экспазіцыя музея ААТ "Шклозавод "Нёман" у Бярозаўцы ўяўляе з сябе шматгранную панараму пошукаў беларускіх майстроў па шкле розных пакаленняў. Навукова-тэхнічныя калекцыі мае музей ААТ "Мотавела"...

Ды непрацяглае па часе існаванне беларускіх карпаратыўных музеяў выявіла пэўныя складанасці, хібы ў іхняй працы. Нікім не вывучаліся праблемы статуса, ролі, функцыі, а таксама колькасці ды якасці паказчыкі гэтай групы музеяў. Закон Рэспублікі Беларусь "Аб музеях і музейным фондзе" іх нават не згадвае...

У большасці выпадкаў стваральнікі карпаратыўных музеяў імкнуцца дасягнуць прагматычных, мэт. Па-першае, умацавання дзелавога іміджа кампаніі, бо наяўнасць музея, стварэнне якога патрабуе пэўных фінансавых затрат, ёсць сведчанне яе стабільнасці і надзейнасці. Па-другое, стварэння карпаратыўнага духу, матывацыі супрацоўнікаў, абапіраючыся на дасягненні мінулага. Па-трэцяе, экспазіцыя карпаратыўнага музея можа разумецца як дадатковая рэкламная пляцоўка для прадукцыі. Нарэшце, па-чацвёртае, музей можа прыносіць кампаніі рэальныя прыбыткі праз рэалізацыю тавараў і паслугі.

Станоўчым чынам на дзейнасць карпаратыўных музеяў уплывае асабістая зацікаўленасць і энтузіязм іх стваральнікаў, а таксама шчодрое фінансаванне музейных праектаў. Пэўная частка музейных праектаў, што была рэалізавана кампаніямі, паўплывала на сацыяльна-эканамічную сітуацыю ў рэгіёнах.

Да негатывных рыс працы прыватных музеяў трэба аднесці дрэнны ўлік калекцый, нестабільнасць, непрафесіяналізм адказных супрацоўнікаў. Напрыклад, агракультурны комплекс "Гарадзенскі маёнтак "Каробчыцы", які належыць Гродзенскаму мясакамбінату, не маючы экспазіцый аўтэнтычных прадметаў, пазіцыянуе сябе на ўласным сайце як "музей і заапарк пад адкрытым небам".

Сёння ўсе музеі — і вялікія, і малыя, і дзяржаўныя, і прыватныя — знаходзяцца ў стане выбару паміж Храмам і Дыснейлэндам. Неабходна пераасэнсаванне іх дзейнасці, канцэпцыі ўваходжання ў новую рэальнасць. З аднаго боку, дзяржава сёння не ў стане ў поўным аб'ёме фінансаваць навуковую, рэстаўрацыйную, асветніцкую дзейнасць усіх музеяў. З іншага, ствараюцца і набіраюць моц прыватныя музеі, а таксама карпаратыўныя. Не чакаюць яны дзяржаўнага фінансавання. Але маральная, заканадаўчая і падатковая падтрымка іх дзейнасці неабходная, як і прызнанне таго, што карпаратыўныя музеі ўяўляюць каштоўнасць для культуры краіны — не меншую за дзяржаўныя.

Сітуацыя

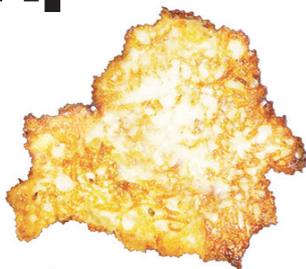
Першы блін — дранікам, але пры чым тут Цэслер?

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

На думку многіх з тых, хто выказаўся ў Сеціве адносна беларускіх бігбордаў у Вільнюсе, наша краіна мае больш годныя сімвалы, чым смажаны бульбяны блін. У якасці аналага: у Расіі вырабляюць і ўжываюць гарэлку, але Расія — гэта не нацюрморт з бутэлькі ды селядца. Тым больш, што літоўцы таксама шануюць бульбу і дранікі, якія, паводле аб'ектывных звестак, гатуюць не горш за нас.

Карэспандэнт "К" азнаёміўся з выказваннямі ў Сеціве (часам — нават празмерна рэзкімі) і патэлефанавалі аўтару згаданых плакатаў, вядомаму дызайнеру і майстру мастацкага крэатыву Уладзіміру ЦЭСЛЕРУ, каб атрымаць каментарый:

— Ты пытаешся, чаму я зрабіў менавіта такія плакаты і ў якасці нацыянальнага брэнда вылучыў дранікі? Я так скажу: хтосьці лічыць, што Беларусь — гэта замкі і палацы, хтосьці — што трактары ды самазвалы. А для мяне Беларусь — гэта дранікі. Я чалавек не тэхнічны, эканомікай не цікаўлюся. Я — гуманітарый. А як мастаку мне нецікава працаваць з тым, што ўжо ёсць, што ўсталявала ў святломасці, стала звыклым — як тыя ж Мір ды Нясвіж. Я шукаю сваё. А паколькі шаную зручнасць і камфорт, люблю смачна пад'есці, дык і вобраз краіны шукаў адпаведны — "смачны". У сваім родзе дранікі — гэта шэдэўр. Шкада, дарэчы, што ў Мінску цяжка знайсці месца, дзе іх якасна гатавалі б. Але гэта справа іншая...

DranikLand WELCOME TO BELARUS!

Плакаты пра дранікі я рабіў не па заказе — гэта рэчы выключна творчыя. Замоўца пабачыў іх у маёй майстэрні. Яго зацікавіла, і ён папрасіў дазволу на іх скарыстанне. Я быў не супраць. Я так мяркую: няхай кожны малое сваю Беларусь, вылучае ў вобраз краіны тое, што блізка асабіста яму. А з такіх фрагментаў складзецца вялікая мазаіка ці панарама. А тое, што ў Інтэрнэце хтосьці лае мае работы... Мы ж ведаем, што тыя, хто раней пісаў на плоце, цяпер перамясціліся ў Сеціва...

Атрымліваецца, што мастака ў пэўным сэнсе падставілі. Іранічныя паводле задумы плакаты, якім самае месца, як я мяркую, у кавярні на маладзёжнай тусоўцы, ніякім чынам не прэтэндавалі на ролю ўсеабдымнага вобраза Беларусі. Але менавіта ў такой якасці іх змясцілі на бігбордах у Вільнюсе. Адсюль і рэакцыя ў Беларусі адпаведная. Даўно вядома: перш чым штосьці зрабіць, трэба падумаць... А чаго іншага чакаць, калі нават на афіцыйным прэс-мерапрыемстве форуму "Імідж Рэспублікі Беларусь" гавораць хіба пра прыроду і этнаграфію (гл. "К" № 46 за 2013 г.). Ды наўрад ці поўным будзе вобраз Беларусі, старажытнай і новай, XXI стагоддзя, краіны ў вачах замежнікаў, калі ён заснаваны толькі на названых чынніках.

Хочацца спадзявацца, што блін (дранік) спецыялістаў ад рэкламы аказаўся камяком, таму што першы...

Пётра ВАСІЛЕЎСкі

Сваёй праграме Леанід НАРУШЭВІЧ (гурт “Князь Мышкін”, гітара) і Ірэна КАТВІЦКАЯ (“Ethno Fantasia”, “Akana-NHS”, вакал) далі назву “Палескія песні”. З яе бачна, у чым сутнасць праекта, прапанаванага не так даўно наведвальнікам сталічнага Музея Азгура. Тандэм двух вядомых беларускіх музыкантаў прыняў адмовіўся ад шоу з далучаным да яго перформансам, даўшы магчымаму слухачам атрымаць асалоду выключна ад голасу ды ігры інструменталістаў. Адцяняць і ўпрыгожваць сапраўды не было чаго — усё і без таго пералівалася вясёлкавымі музычнымі кветкамі, узнімала настрой, паглыбляла ў абстрактныя і канкрэтныя роздумы. У далейшых планах выканаўцаў — пашырэнне ды паглыбленне праекта, і не толькі ў Беларусі, уключаючы, безумоўна, землі палескія, але і канцэртны кідок у замежжа.

Аўтэнтыка як нагода для пастаноўкі пытання

Каму патрэбны “Палескія песні”?

Экскурс у гісторыю

Л.Н.: — Гурт “Князь Мышкін” працаваў з фальклорам перыядычна. У самым пачатку 90-х мы падтрымлівалі нейкай бурацкай спявачцы, а потым быў Іван Кірчук — ужо напрыканцы 1990-х, у перыяд крызісу першага складу “Троіцы”. Мы з ім правялі некалькі канцэртаў, запісалі тры альбомы, і на тым “Князь...” з фолькам “завязалі”, пакуль у 2011 годзе на фестывалі “Дах” у Мінску не сустрэўся з Ірэнай. Я і раней быў з ёй знаёмы, але шапачна, а тады мы ўтраілі — я, Катвіцкая і культура расійскі авангардыст Сяргей Летаў зладзілі на сцэне кароценькі джэм. З той пары мы з Ірэнай часам сталі супрацоўніцамі, але не больш. І недзе ў гэты ж час ува мне даліся ў знакі мамыны гены: яна родам з Палесся. Я, як кажуць, “падсеў” на палескія песні, загарэўся і вырашыў разам з беларускім музыкантам Сяргеем Далгушавым зрабіць на іх аснове праграму, прычым з прыцягненнем Ірэны. Мы нават паспелі правесці адну рэпетыцыю, калі раптам, нечакана для нас, Сяргей з’ехаў на пастаяннае месца жыхарства ў Чэхію. Аднак праект мы не кінулі, і ў кастрычніку адбылася яго прэм’ера ў мінскім Музеі Азгура. Гэта быў гадзінны сэт, і акрамя нас з Катвіцкай у ім узялі ўдзел перкусіяністы Антон Дзянісаў і Алег Рыбалка, басіст Эрык Шымкус і скрыпачка Алена Шчакліна. Канцэрт, які складаецца з пяці

песень ды інструментальных імпрывізацый, што пераходзяць адна ў адну, запісалі і выклалі ў Інтэрнэт. Мы не займаемся прамалінейным кіраваннем аўтэнтчнага матэрыялу, а падаём у тым выглядзе, у якім бачым яго сёння, у гэтым крыху авангардным ключы. Гэта цэласны канцэпт, ядро якога — палескія напевы, што суправаджаюцца самай рознай музыкай, вольнай ад шта-

паў, ажно да джазавых інтанацый, без усялякіх звыклых нашаму слыху страшэнных папсовых балааек і ўсяго гэтага “ай-лю-лю”...

Палескія эксклюзіў

Л.Н.: — Я не магу дакладна растлумачыць, у чым ён. Гэта нешта ўнутранае, асобнае, каранёвае і прыроднае.

І.К.: — Палеская аўтэнтчная культура — вельмі кансерватыўная рэч, традыцыя, якая не руйнуецца пад удзеяннем навакольнага свету, у яе нічога не пранікае. Яна ачышчае душу чалавека і выклікае ў ім катарсіс, прымушаючы яго працаваць, запрашае ў падарожжа, насьцяе эмоцыямі, не схільнымі да навакольнага ўплыўу — грубага,

ў шэраг, ідуць па вёсцы і спяваюць гадзіну-дзве. Дзякаваць богу, што гэтыя песні здолелі захаваць нашы этнамузыкалагі, якія аб’ездзілі з экспедыцыямі беларускі край уздоўж і ўпоперак, пачынаючы з 30-х гадоў. Яны запісалі песні на магнітафоны, расшыфравалі ў нотах, усё гэта захоўваецца ў архівах, адкуль іх можна браць.

Аўтэнтчная беларуская песенная культура вельмі розная — Поўдзень і Поўнач Беларусі. Напрыклад, у Віцебскай вобласці яна крыху закрытая, нібы абгароджаная нябачнымі плотамі, і характарызуецца высокімі рэгістрамі, своеасаблівымі тэмбрамі ды абертонамі. Я магу спяваць самую розную архаічную беларускую музыку. Калі яна родам з Віцебшчыны ці Гродзеншчыны, то

Л.Н.: — Усё звязана з гістарычнымі перыядамі, якія перажывала наша краіна, з уплывам, што аказвалі на яе іншыя народы. Ды вы хаця б на людзей паглядзіце, на іх антрапалогію. Тыя, хто жыве бліжэй да балтаў, — буйныя, светлавалосыя, на Палессі — чорненкія, мякчэйшыя па характары. Адсюль і культура — усяляк-розная...

Пра будучыню “...Песень”

Л.Н.: — Ахвотных выпусціць праект на кампакт-дыску пакуль не знаходзіцца, і, хутчэй за ўсё, ён застанецца сеткавым выданнем. Галоўнае, што ён зафіксаваны. Што ж да жывых выступленняў, дык праграма добрая тым, што яе мы можам рэалізоўваць з Ірэнай удва-

Тым часам

У дыскаграфіі меламаману — папаўненне! Выдадзены альбом аўтэнтчных запісаў 1968 — 1969 гадоў “Пад ясну зарыцу”, у які ўвайшлі песенна-абрадавыя кампазіцыі Міёршчыны. Складальнік кампіляцыі — паэт Сяргей Панізьнік. Анталогія ўяўляе з сябе багаты пласт традыцыйных сольных і калектыўных спеваў, сярод песень альбома — калядныя, купальскія, вясельныя ды іншыя.

іх. Хацелася б паказаць яе як мага ў большай колькасці гарадоў, не толькі ў Мінску, дзе выступленні, веру, будуць, прычым у канцэртных залах. Само сабой, трэба прывезці яе на Палессе. Зараз вядуцца перамовы з адным з гомельскіх клубаў, з Рэчыцай. Вось на іх мы і апрабуем праграму ды, спадзяюся, рушым далей па краіне і за яе межы: я звярнуў увагу на тое, што сярод наведвальнікаў сайта, дзе выкладзены канцэрт, вельмі шмат украінскіх інтэрнэт-карыстаў. Можна, для пачатку ва Украіну і рванём?..

Па-за праектам

Л.Н.: — 10 лістапада я адзін, без гурта “Князь Мышкін”, якраз там і выступаў: на кіеўскім “Free Fest”. Гэта новы ўкраінскі Фестываль імпрывізацыйнай музыкі, што запісвала тэлебачанне. А ў Беларусі пакуль нічога цікавага з праектаў, у якіх мне хацелася б паўдзельнічаць, не бачу.

І.К.: — Да канца лістапада ў складзе швейцарска-беларускага праекта “Kazalpin” мы з гуртом “Akana-NHS” дадзім адзінаццаць канцэртаў у Швейцарыі. З сольнай праграмай “Ethno Fantasia”, дзе я спяваю ў суправаджэнні раяля, выступіла ў Мінску, Гродне, Брэсце. Прэзентавала яе на міжнародным фэсце ў Балгарыі, з прыцягненнем дзіцячага фальклорнага ансамбля “Рада” і бэнда з шасці саксафаністаў. У рамках “Беларускай музычнай восені” ў Вялікай зале Белдзяржфілармоніі быў прадстаўлены сумесны праект з Дзяржаўным камерным хорам — “Ethno Fantasia” для хору, саліста, дзіцячага акадэмічнага хору і дзіцячага фальк-ансамбля. Дарчы, дыск з “Ethno Fantasia” я падарыла польскаму кампазітару і дырыжору Кшыштафу Пендэрэцкаму, які быў у нас на фестывалі Юрыя Башмета...

Алег КЛИМАЎ
Фота Юрыя ІВАНОВА

У працяг тэмы

А што ж адбываецца з палескай архаікай на месцах яе пастаяннай “дыслакацыі”? Такім пытаннем мы і задаліся.

...Ды ўсё ж патрэбны!

Васіль ЗАРУБА, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Столінскага райвыканкама:

— У раёне шануюць палескую спадчыну, не забываюцца на яе, захоўваюць і па магчымаму прапагандуюць. Вялікай папулярнасцю карыстаецца Заслужаны аматарскі калектыў “Выцінанка” пад кіраўніцтвам Пятра Астапчука, які ўключае ў свае выступленні архаічныя палескія песні. Апошнія ўвайшлі і ў кампакт-дыск традыцыйнага фальклору, нядаўна выдадзены гэтым ансамблем. Іх выконвае на канцэртах і народны хор “Крыніца”. Летась быў выпушчаны 130-старонкавы зборнік “Фальклорныя песні Століншчыны”, куды трапілі сямейна-абрадавыя творы: вясельныя, калядныя і гэтак далей. Праходзяць на нашай зямлі і святы, так ці інакш звязаныя з палескімі традыцыямі. На жаль, па шэрагу прычын спыніў сваё існаванне “Сонцаварот”, але па-ранейшаму шмат людзей збіраюць такія масавыя мерапрыемствы, як “Палескі кірмаш” і “Троіца”. Наколькі мне вядома, неўзабаве ў Столінскі раён збіраецца этнаграфічная экспедыцыя Акадэміі навук, так што, магчыма, усіх нас чакаюць новыя адкрыцці.

Мікалай КАЎБАСАЎ,

намеснік дырэктара па вытворчым навучанні Гомельскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў імя Н.Сакалоўскага:

— Пры каледжы існуе народны хор “Радзейка”, у рэпертуар якога ўваходзяць некалькі старых палескіх песень. Студэнты, што навучаюцца на спецыяльнасці “Народная творчасць (харавая музыка)”, рыхтуюць тэатралізаванае прадстаўленне абрадавых песень, сярод іх таксама ёсць аўтэнтчныя творы Гомельскага Палесся. І, наколькі я магу меркаваць, бываючы на канцэртах фольк-музыкі, якія праводзяцца ў горадзе ды вобласці, многія артысты ўключаюць у свае праграмы палескія напевы...

Ігар ТУЛЕЙКА, дырэктар Баранавіцкага дзяржаўнага музычнага каледжа:

— У каледжы ёсць спецыяльнасць “Харавое дырыжыраванне (народны хор)”, што рыхтуе кіраўнікоў і дырыжораў хароў. На ёй, у тым ліку, і вивучаецца музычнае мастацтва Палесся. Палескую этніку выконвае наш народны хор “Дзівосы”. Штогод у красавіку — маі нашы студэнты рыхтуюць праграмы, заснаваныя на беларускіх абрадах, натуральна, і Палесся таксама. Гэтыя пастаноўкі запісваюцца на відэа. Навучэнцы каледжа са сваімі фальклорнымі нумарамі выступаюць па краіне, а ўлетась такая паездка адбылася ў Санкт-Пецярбург і ў некалькі раёнаў поўдня Расіі...

Сёлетні IFMC завершаны, прызы пераможцам беларускага конкурсу раздзелены, члены міжнароднага журы ў рамках "даследчай лабараторыі фестывалю" выказалі свае заўвагі і пажаданні ўдзельнікам (праўда, надта агульныя, на ўзроўні: маўляў, запрашайце ў сааўтары "драматургаў" — у шырокім сэнсе слова, шукайце тых, хто, не зразумеўшы вашы пастаноўкі, будзе задаваць нязручныя, правакацыйныя пытанні). Якой жа паўстала сучасная айчынная харэаграфія на гэтым конкурсе і, шырэй, форуме?

цікавыя сумесныя праекты. Дарэчы, колішняя спроба Яўгена Панфілава паставіць невялікі нумар на ўсіх удзельнікаў форуму магла б займець, да прыкладу, наступны працяг: хтосьці з запрошаных замежных харэографу не толькі дае майстар-класы, але і робіць з яго ўдзельнікамі прыдатную для сцэнічнага паказу мініяцюру. Дый непасрэдна да фестывалю маглі б рыхтаваць прэм'еры, замоўленья ды падтрыманыя арганізатарамі. Вядома, такія ініцыятывы будуць патрабаваць і іншага фінансавання, але падобныя ўкладанні грошай зусім не марныя, бо гэта, лічыце, унёсак у будучае нашай культуры, у яе адпаведнасць найноўшым сусветным кірункам і пошук свайго, індывідуальнага.

ліся пры дапамозе "глыбакадумных незразумеласцей" — больш вытанчанага "набору слоў", што мае знешнія абрысы "філасафічнасці".

Былі і супрацьлеглыя спробы — залішне простыя па думцы, з плакатным выкладаннем, вырашэннем тэмы на празмерна побытавым узроўні, без асацыятыўна-мастацкага асэнсавання. І тое, што работы з аб'едзвюма вышэйакрэсленымі рысамі былі адзначаны сярод лепшых, можа дэзарыентаваць пастаноўшчыкаў, якія яшчэ не знайшлі сябе.

Сапраўды, выбар у журы быў не такі і вялікі. Але ў вынесеным ім канчатковым рашэнні нельга было не заўважыць відэаочныя "нестыкоўкі". З аднаго боку, у час сустрэчы журы з канкурсантамі гаварылася пра недарэчнасць пастаноўкі мініяцюры

накатанай дарозе, іначай амаль не бывае. Чаго ж тады здзіўляцца, што калектывы "са стажам" не ірвуцца на IFMC? Не толькі яны "пракідаюць" конкурс — конкурс "пракідае" іх.

Літаральна праз колькі дзён пастая фестывалю "ТАД" адзначыў сваё 20-годдзе. У Віцебск жа прывёз дзве чарговыя прэм'еры — абсалютна розныя. Мініяцюра з не самай удалай назвай "Скерца", пабудаваная па прынцыпе музычнага канона з паступовымі ўступамі "тэмы", усё ж прайшла ў фінал. Куды больш інавацыйным быў аднаактовы "Пін-код". Акрамя надзвычай цікавых падтрымак і "спляцення" рук-ног-целаў, чым заўсёды вылучаюцца работы гэтага харэографа, балет уражваў нечаканымі люстэркавымі адлюстраваннямі, што стваралі ледзь не

нага артыста СССР Валянціна Елізар'ева. І ўжо год як артыст Тэатра сучаснай харэаграфіі "D.O.Z.S.K.I.". Але да танцавальнага мадэрна Сяргея, можна сказаць, быў далучаны змалку. Родам з Віцебска, ён скончыў тамтэйшы каледж мастацтваў, удзельнічаў у тэатры-студыі Дзіяны Юрчанка (дадамо, што работа апошняй — "Партрэт жонкі мастака", нягледзячы на даволі добры ўзровень, не трапіла ў фінал). Так што перамогу Сяргея Мікеля можна назваць яшчэ і заканамернай: да відэаочнай адоранасці далучыліся веды, спрактыкаванасць, выдатнае выкананне (ягонай партнёркай выступіла навучэнка Беларускага дзяржаўнага харэаграфічнага каледжа Гляфіра Арыніч — між іншым, унучка славутага рэжысёра Валерыя

Сцэна першая: панарама

Для ўдзелу ў конкурсе арганізатары адабралі 13 калектываў і творчых праектаў з усіх шасці абласцей Беларусі. Акрамя ўласна спаборніцтва, беларусы былі і ў гасцявой праграме, а таксама сярод "прафесуры", якая праводзіла майстар-класы. Але ўсё роўна было ахоплены далёка не ўсё, што робіцца ў галіне айчычнай сучаснай харэаграфіі. Большасць знаных калектываў, якія найбольш плённа развіваюць гэты мастацкі напрамак, маюць сваё аблічча і прыхільнікаў, на конкурсе прадстаўлены не былі. Дый на самім фестывалі — таксама. Адкуль жа ўзяўся той чортаў тузін канкурсантаў? І чаму большасць з харэаграфічных груп мы не ведаем? Адказ на апошняе пытанне — вядома, не да конкурсу. А вось з'яўленне на ім усё новых імёнаў, чаму можна толькі радавацца, — шмат у чым заслуга арганізатараў. І самога фестывалю з вельмі разгалінаванай структурай, якая ўключае не адно спектаклі ды спаборніцтвы, але і лекцыі, сустрэчы, абмеркаванні, майстар-класы. Форум становіцца своеасаблівай "школай" сучаснай харэаграфіі. І гэта цудоўна! Але чаму прадэманстраваная на ім нацыянальная палітра аказваецца далёка не поўнай?

Адказ вельмі просты: больш-менш вядомыя калектывы на конкурс не імкнуцца, нават не падаюць заявак. У гасцявой жа праграме арганізатары справядліва аддаюць перавагу замежным удзельнікам, каб прадставіць максімальна разнастайныя нацыянальныя школы і мастацкія кірункі (сёлетнім суперадкрыццём сталі "Едакі" Тэатра-студыі сучаснай харэаграфіі з Масквы, уганараваныя расійскай "Залатой Маскай"). Некаторыя нашы групы ігнаруюць конкурс абсалютна свядома, тым самым выказваючы своеасаблівы знак пратэсту супраць яго вынікаў. Можна, канешне ж, узагадаць, што незадаволеныя былі, ёсць і будуць на любым творчым спаборніцтве. І што ў міжнародным конкурсе IFMC традыцыйна ўдзельнічалі такія знаныя расійскія харэографы, як Яўген Панфілаў, Сяргей Смірноў, Таццяна Баганавы ды іншыя, таксама далёка не заўсёды атрымліваючы прызы. Але, можа, ёсць сэнс змяніць штосьці і ў самім фестывалі? І завесці традыцыю ўключача ў яго беларускі блок? Той мог бы складацца не толькі са зробленага калектывамі за год, але і з нейкіх новых работ, ініцыяваных і нават замоўленых самім фестывалем. Фурор, што мелі ў Віцебску "Шэсць танцаў" В.А. Моцарта, стаў прызнаннем майстэрства не толькі салістаў нашага Вялікага тэатра, але і, найперш, сусветна знакамитага харэографа Іржы Кіліяна: тэатр, нагадаем, прывідаў права на пастаноўку і ажыццявіў яе з дапамогай прадстаўнікоў нідэрландскай трупы.

Фестываль таксама мог бы злучаць нашых і замежных пастаноўшчыкаў і артыстаў, ствараючы

Чаму большасць харэаграфічных гуртоў у конкурсе IFMC — невядомыя?

На якой мове... танцуем?

Сцэна са спектакля "Клетка для папуга" пермскага Балета Яўгена Панфілава.

Сцэна другая: буйны план

Конкурс пакінуў супярэчлівыя ўражанні. Вядома, у кожнага ўдзельніка былі свае здабыткі ды прагалы, але прасочваліся і пэўныя тэндэнцыі, уласцівыя многім пачаткоўцам, якія паказвалі сваю літаральна "Першую спробу", як была, дарэчы, і названа адна з мініяцюр, адзначаная прызам "Творчы аванс".

На якой жа мове размаўлялі з намі канкурсанты? У час конкурсных праглядаў так і прасілася параўнанне: калі некалькі гадоў таму ўдзельнікі папросту не маглі выказаць з дапамогай сучаснай харэаграфічнай лексікі свае вербальныя ідэі, дык сёння складаецца адчуванне, што мову ўжо быццам засвоілі. Але на якім узроўні? У гагосыці гэта — пакуль толькі асобныя "словы", часцей з жудасным "вымаўленнем", відэаочным пры параўнанні з арыгіналам. Хтосьці прасунуўся далей: навучыўся складаць тыя словы ў завершаныя сказы. Хтосьці — нават у больш-менш працяглыя тэксты. Але прыблізна на тым "школьным" узроўні, як будзецца праславуць "аповед пра сябе" ў курсе вывучэння замежнай мовы: аднолькавыя схемы, тыповыя звароты. Да ўласнага ж стылю справа пакуль не дайшла. І хцяг б да ўласных думак — на жаль, таксама. Бо апошнія часам імтава-

Чаму прадэманстраваная на IFMC нацыянальная палітра аказваецца далёка не поўнай? Адказ вельмі просты: больш-менш вядомыя калектывы на конкурс не імкнуцца, нават не падаюць заявак.

на песню, што вядзе да ілюстрацыйнасці. З іншага — такая мініяцюра была адзначана прэміяй.

Пэўна, змяненняў патрабуюць і конкурсныя ўмовы. Можна, бясспрэчна, ганарыцца тым, што ў нас, у адрозненне ад многіх іншых творчых спаборніцтваў, падрыхтаваны канкурсантамі нумар ацэньваецца цалкам — так бы мовіць, "у комплексе", а не паасобку харэаграфія і выкананне. Але з-за гэтага год ад года сярод пераможцаў адсутнічае гродзенскі "ТАД", прытым што кожная пастаноўка Дзмітрыя Куракулава ўтрымлівае столькі творчых знаходак, колькі іншаму мастаку на ўсё жыццё хопіць ды яшчэ і для паслядоўнікаў застанецца. У мінулыя гады здараліся нават нонсэнсы, калі прыз даставаўся мініяцюрам "а-ля Куракулаў", на мяжы з плагіатам, а першакрыніца — так і засталася незаўважанай. Ну не адрэцэпіравана штосьці — на ўзроўні рамяства. Але ж у тых, хто пракладае шлях, а не ідзе па

Сцэна з пастаноўкі "Страчаныя і знойдзеныя" Сяргея Мікеля.

Анісенкі, але той ніякага дачынення да пастаноўкі не меў і нават не паглядзеў другі тур: у гэты час у яго была прэм'ера ў тэатры Якуба Коласа).

Замест сцэны трэцяй: постар

Цікавую фестывальную ідэю, якую можна было б узяць на ўзбраенне, утрымлівалі дзве тэматычныя фотавыстаўкі — Уладзіміра Лупаўскога (Масква) і тэатра Піны Бауш, прывезеная яго даследчыцай Таццянай Ратабыльскай (Германія), якая ў свой час, дадамо, працавала ў "К". На першы погляд, гэта абсалютна розныя экспазіцыі, не звязаныя імёнамі стваральнікаў, адасобленыя нават у прасторы, бо змяшчаліся на розных паверхах фае Канцэртнай залы "Віцебск". Тым не менш, у цэнтры кожнай апынуліся разнастайныя пастаноўкі "Вясны свяшчэннай" — да 100-годдзя гэтага балета І.Стравінскага. Падобныя "варыяцыі на тэму" маглі б быць і ў харэаграфіі — да прыкладу, нацыянальны конкурс на загадка аб'юленую тэматыку. Пераможцам — гастролі, магчымаць шырокіх паказаў ці іншыя, творчыя, прапановы.

**Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Сяргея СЕРАБРО**

Мастыхін

З 29 кастрычніка ў Санкт-Пецярбургу, у Белай зале Музея мастацкага шкла Елагінаўстраўскага палаца-музея ДПМ і інтэр'ера XVIII — XX стст., працуе выстаўка "Шкляныя воды "Нёмана". Яна арганізавана пры падтрымцы Міністэрства культуры Беларусі Камітэта па культуры Санкт-Пецярбурга, Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва нашай краіны.

Выстаўка "Шкляныя воды "Нёмана" — сумесны праект Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь і шклозавода "Нёман". У экспазіцыю ўключаны творы з калекцыі Нацыянальнага мастацкага (24 шматпрадметныя наборы) і больш за 100 работ (44 кампазіцыі) з калекцыі музея "Нёмана".

Аўтарскія кампазіцыі, прадстаўленыя на выстаўцы, прыцягваюць глыбінёй і змястоўнасцю вобразных рашэнняў, артыстызмам выканання і эмацыйнасцю. Мастакі працуюць у каляровым, бясколерным

агранкі вырабаў з хрусталаю, распрацоўваюць тэхніку стварэння ў тоўшчы шкла выяўленчых матываў, а таксама сістэму дэкору на аснове адбіткаў натуральных фактур. У арбіце творчых пошукаў мастакоў — гісторыя і сучаснасць, нацыянальныя традыцыі ды фальклор, маральныя і інтэлектуальныя праблемы часу, свет асацыяцый, звязаных з прыродай...

У экспазіцыю ўключаны работы заводскіх майстроў Івана Пухоўскага, Анатоля Федаркова, Георгія Лінкевіча, якія вызначаюцца адмысловым бачаннем і інтэрпрэтацыяй

Віртуозная агранка брэнда

На выстаўцы экспануюцца аўтарскія работы мастакоў творчай групы знакамітага шклозавода "Нёман", створаныя ў 2-й палове XX — на пачатку XXI стст.

На рубяжы 1950 — 1960-х шклозавод уцягваецца ў арбіту новага мастацкага жыцця. У прамысловае шкларобства ўлічваецца творчы кантэкст: ствараецца эксперыментальна-мастацкі адзел, куды ўваходзяць прафесійныя мастакі-прыкладнікі. Творчая лабараторыя "Нёмана" — гэта сапраўднае сусветнае талентаў. Аснову яе склалі выпускнікі Ленінградскага мастацка-прамысловага вучылішча імя В.І. Мухінай: Уладзімір Мурашвер, Людміла Мягкова, Валянціна Дзівінская, Уладзімір Жохаў; спецыялісты, падрыхтаваныя кафедрай мастацкай апрацоўкі шкла Дзяржаўнага мастацкага інстытута Эстоніі, — Сільвія Раудвэе і Керста Вакс. У 1970 — 1980-х да іх далучыліся мастакі Таццяна Малышава, Вольга Сазыкіна, Галіна Сідарэвіч, Васіль Самавалаў, якія атрымалі адукацыю ў тагачасным Беларуска-дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуце, а таксама Аркадзь Анішчык — выхаванец Пражскага мастацка-прамысловага інстытута.

З 1990-х самастойную творчую дзейнасць на заводзе пачынаюць выхаванцы беларускай мастацкай школы Сяргей Шэцік і Алена Ткачова. Першым прадстаўніком пакалення мастакоў новага тысячагоддзя стала Вольга Падліпаліна. Кожны творца надзелены любоўю да шкла і бязмежнай адданасцю яму, бездакорным валоданнем прафесійнымі навыкамі і высокай мастацкай культурай.

Якія ж яны, "шкляныя воды "Нёмана"?

шкле і хрусталаю. Яны зноўку адкрываюць выразныя мастацкія ўласцівасці дымчатага шкла. Іх настойлівыя эксперыменты дазволілі пашырыць колеравую гаму дымчатага шкла да дзесяці адценняў, якія шырока выкарыстоўваюцца для вырабу гладкасценных выдзіманых вырабаў. У эксперыментальнай лабараторыі "Нёмана" адроджаюцца традыцыйны гутнага шкла, ствараюцца новыя сучасныя сюжэты алмазнага гранення і гравіроўкі. Мастакі лабараторыі прапануюць новую стылістыку алмазнай

уласцівасцей шкла. Іх вытанчанае майстэрства — асобная старонка гісторыі "Нёмана". Шматгадовая творчая праца мастакоў і майстроў узбагаціла мастацтва "нёманцаў".

Работы ўсіх мастакоў ды майстроў беларускага шклянога брэнда распаўсюджваюць пра жыццё, сусвет і прыроду мовай аднаго з самых старажытных мастацтваў, якое аб'ядноўвае мару і майстэрства добрых рук...

Наталля КАЛАШНИК, мастацтвазнаўца

На здымку: работы з экспазіцыі.

Пра сваё кроўнае...

С.Цімохаў. "Каляды".

Год таму пайшоў з жыцця выдатны мастак Сяргей Цімохаў. Ягоная памяць ушанавана персанальнай выстаўкай у сталічным Палацы мастацтва.

Увогуле, персаналію яго творчым жыццём было багата: больш за дваццаць. Яны ладзіліся на радзіме творцы, а яшчэ — у Германіі, Польшчы, Расіі, Сербіі, ва Украіне. Сярод іх варта вылучыць выстаўку 2005 года ў сталіцы Сербіі — з нагоды атрымання мастаком Гран-пры VII Міжнароднага біенале ілюстрацыі "Залатое пяро Бялграда".

Сяргей Цімохаў годна прадстаўляў нашу краіну за мяжой. Ягоная творчасць невыпадкова запатрабавана ў глабальнай культурнай камунікацыі. Створанае ім справядліва можна лічыць адбіткам Сусвету ў люстэрку беларускай ментальнасці. Выстаўка ў Палацы мастацтва, па сутнасці, — падсумаванне творчага і жыццёвага шляху мастака. Тэматычна дамінуюць таямнічы свет дахрысціянскай эпохі. Паважаючы хрысціянства як цывілізацыйны прарыў, мастак, аднак, казаў, што не можа ўспрымаць як сваё кроўнае падзеі, якія адбываліся дзве тысячы гадоў таму за шмат тысяч кіламетраў ад беларускай зямлі; што з'ява, якую мы называем язычніцтвам, патрабуе глыбокага асэнсавання і гісторыка-культурнай рэабілітацыі як найважнейшага этапу ў фарміраванні беларускага менталітэту і спецыфічнага праява экалагічнага мыслення.

У сталыя гады Сяргея Цімохава — майстра, які цудоўна валодаў рэалістычнай формай, — вабіла нефігуратыўнае мастацтва. Але пры звароце да выразна пачуццёвых вобразаў, кшталту ню, ён заставаўся на грунце рэалізму.

Мастак плённа працаваў у манументальным і станковым жывапісе, меў выдатныя дасягненні ў графіцы. Пра такіх творцаў кажуць: памёр на ўзлёце...

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Фестываль

Адзін з найпрэстыжных форумаў дакументальнага кіно на постсваецкай прасторы — "Артдокфэст" у Маскве — амаль ніколі не абыходзіцца без беларускага ўдзелу. Гэтым разам у яго пазаконкурснай праграме — стужка Уладзіміра Казлова "Волга-Гарона", а ў рамках конкурснага спаборніцтва 3 снежня — "Белы танец" Зоі Катовіч і Алены Антанішынай.

"Ці ёсць жыццё пасля пенсіі?.." — іранічна пытаюцца журналісты ў сваіх рэпартажах пра тых, каму "за...". Лічба і ўзрост выклікаюць павагу. Але што стаіць за імі? Бесклапотнае баўленне часу ў асяроддзі дзяцей і ўнукаў або бяссонныя ночы, хваробы ды невыносная адзінота?.. Паводле даных афіцыйнай статыстыкі, па стане на 2013 год у Рэспубліцы Беларусь на 1 000 гарадскіх мужчын, старэйшых за 60 гадоў, прыходзілася 1 420 жанчын адпаведнага ўзросту. Дадайце да гэтага, што ў гарадской мясцовасці розніца ў працягласці жыцця мужчын і жанчын складае 11 гадоў, у сельскай — 14, і праблема, якую часта называюць "Жанчыны без мужчын", — навідавоку.

Гераніі фільма адзінокімі быць не жадаюць. І супраціўляюцца такому стану сваім спосабам: ствараюць кола зносін — аб'ядноўваюцца ў танцавальныя калектывы. Усходнія танцы пад саладжавую тэрэцкую "папу" становяцца аддушнай для дзясятка жанчын і, прынамсі, аднаго мужчыны. З маламетражных ячэек спальных раёнаў Мінска самотныя кабеты вырываюцца ў зусім іншы свет. "Надзя", "Жанна", "Валянціна Пятроўна" — імі-

"Белы танец" з Тарканам

ны галоўных гераней "Белага танца" амаль як назвы раздзелаў рамана. На 52 хвіліны экраннага часу — адрозныя некалькі жыццяў і некалькі лёсаў са сваімі калізіямі ды перыпетыямі.

Гераніі карціны ў нейкі момант апынуліся ў стане адзіноты. Родныя і блізкія адной жанчыны жывуць у іншай краіне і маюць зносіны з ёй толькі праз Інтэрнэт, іншая геранія ўсё жыццё выходзіць сына-інваліда, а хтосьці страціў спадарожніка жыцця...

Вядомаму творчому тандэму Катовіч — Антанішына ў "Белым танцы" ўдалося ўзняцца на новы ўзровень майстэрства. Аўтары здолелі зрабіць рэалістычны злепак рэчаіснасці, інфарматыўны і эмацыйны. Адсутнасць закадравага тэксту, уключанасць групы ў тое, што адбываецца перадаб'ектывам, характарызмак —

гэтым "Белы танец" адрозніваецца як ад дакументальных кінаарысаў, так і ад тэлесюжэтаў на тэму. Скарыстоўваючы выраз расійскага дакументаліста Марыны Разбежкінай, фільм зняты "камерай-пяром", аб'ектыў Мікіты Пінігіна і самой Зоі Катовіч здолеў трапіць у святая святых — інтымную зону "маленькага чалавека", які так рэдка апынаецца ў полі зроку нашых дакументалістаў. Прычым — у свет чалавека, далёкага ад палітычных, грамадскіх ці спартыўных падзей, звычайны і... захапляльны!

Лёсы гераней "Белага танца" па насычанасці падзеямі і напале эмоцый нічым не саступаюць біяграфіям выбітных асоб, якія, як правіла, і становяцца аб'ектамі разгляду ў дакументальным кіно. Прычым асабістая драма кожнай удзельніцы калектыву паступова становіцца

зраzumелай глядачу, узнікае з самой сутнасці апаведу. Унікальнасць стужкі для беларускай кінадакументалістыкі ў тым, што карціна Зоі Катовіч і Алены Антанішынай аб'ядноўвае два ўзроўні праблем — асабісты і грамадскі. Даўно вядомая праблема жаночай узроставай адзіноты вынікае тут з кожнага канкрэтнага лёсу.

Ударным эпизодам і кульмінацыяй карціны становіцца сцена з танцавальным вечарам "Каму за...", на якім прасочваюцца гендэрныя адрозненні: жанчыны "паважнага" ўзросту аказваюцца куды больш актыўнымі і... маладзейшымі за сваіх аднагодкаў-мужчын. Завяршаецца ж стужка сімвалічнай сцэнай так званага белага танца: дзве гераніі ў пары ўсё-такі танчаць вальс — для ўсходніх танцаў з іх энергічнымі рухамі партнёр не патрэбны...

Эмоцыі пасля прагляду застаюцца станючыя: стужка прасякнута не толькі спагадай і перажываннем. Перафразуючы геранію вядомага фільма, на пенсіі жыццё толькі пачынаецца. Старасць — стан душы, і гераніям ён невядомы. Надзя, Жанна, Валянціна Пятроўна, Галіна і яшчэ адзінаццаць удзельніц калектыву УП "Культсэрвіс" МТЗ здзіўляюць сваёй энергічнасцю, разважлівасцю і знешняй дыўнараўнасцю.

Стужка Зоі Катовіч і Алены Антанішынай, як і беларуска-французская карціна Уладзіміра Казлова, спрадзвосаваная Юрыем Ігрушам, выходзіць у свет пад маркай Студыі спецыяльных праектаў "Беларускі відэацэнтр" Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм". Спадзяёмся, апошняя не страціць фестывальнага імпульсу, які быў набраны ў апошнія два гады, ды парадзе аматараў ігравога і дакументальнага кіно навінкамі.

Антон СІДАРЭНКА

На здымку: кадр са здымак стужкі.

Тэатральная плошча

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

— Вельмі рады, што гэты спектакль аднаўляецца, — кажа Аляксандр Малчанаў, — бо мы не ігралі яго амаль два гады. Я сышоў з яго па ўласным жаданні — найперш, па ўзросце, бо мне ўжо 39, а герой — спачатку падлетак, потым юнак. Мікалай Пінігін доўга шукаў замену, нарэшце, спыніўся на Аляксандры Казелу. Лічу, гэта ўдалы выбар. Саша зусім іншы, не падобны на мяне, ён абавязкова знойдзе ў гэтай ролі сваё. Я не быў на рэпетыцыях, але пайду падтрымаць яго на самім спектаклі — два дні запар. "Сымон-музыка" мне заўсёды падабаўся, але, удзельнічаючы ў ім, я ніколі не бачыў яго збоку, толькі "знутры". Так што ў мяне таксама "прэм'ера". Апошнім часам, на жаль, мала з'яўляецца такіх змястоўных спектакляў. У ім узятая не толькі беларуская тэма, але і праблема выбару, што паўстае перад кожным чалавекам пры фарміраванні яго асобы: застацца верным сабе ці спакусіцца на далёка не галоўныя каштоўнасці. Дый тэма творчасці, закранутая ў пастаноўцы, блізкая не толькі людзям мастацтва: творцам у душы павінен быць кожны...

На спектакль я ішла, прызнацца, з сумневам. Бо прывычалася бачыць Аляксандра Казелу бліскучым комікам-парадыстам-імправізатарам, працягам чаго стаўся і яго ўдзел у кабарэ-бэндзе "Сэрэбране вяселле". Сур'ёзныя ж ролі ў спектаклях "Не мой" і "Translations" асаблівага надвор'я, як мне здавалася, не рабілі. І раптам — Сымон-музыка? Так, музычныя схільнасці выканаўцы не аспрэчыш: да нашай Акадэміі мастацтваў ён скончыў Рэспубліканскую гімназію-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі як харавік-дырыжор. Але ж у астатнім...

Сапраўды, у Аляксандра Казелы Сымон атрымаўся іншым. Ягоны герой — не натхнёны рамантык, закаханы ў пазію жыцця, музыку і музу, а гэтакі "дзіўнаваты дзівак", не падобны на іншых, які ўвесь час задае пытанні пяцігадовага дзіцяці, не чакаючы на іх адказаў. Гэтакі хлопчык-індыга, які інтуітыўна спасціг усе

СЫМОН-ІНДЫГА

Фота Юрыя ІВАНОВА і Віктара СТРАЛКОЎСКАГА

таямніцы сусвету і пакутуе пад іх прыгнётам. Калі для Аляксандра Малчанава "блуканне паміж нябёсамі і зямлёй" было творчым лунаннем героя, дык у Казелы — нервовымі, недарэчна няўрымслівымі скокамі з аднаго полюса на іншы, кіданнем у крайнасці. Нельга не звярнуць увагу на пластыку артыста, амаль "касмичны" бляск, а то і агонь у вачах, бачныя нават з глыбіні сцэны, без спецыяльнага асвятлення. У сцэне гібелі авечак на твары героя адбіваецца сапраўдная трагедыя. Пры сустрэчы з Жабраком (Віктар Манаеў) — імгненна змена эмоцый: дзіцячае здзіўленне, непадробны страх, непаразуменне, няёмкасць, сорам, калі той навучае яго хлусіць. Прытым, што Аляксандр Казела абсалютна дакладна трапляе ў рухі смыка, ва ўсе скрыпичныя штрыхі, да дробязей супадаючы з кантыленай і па-сажамі скрыпача Генадзя Вішнякова за сваёй спінай, спектакль атрымліваецца не столькі пра творцу, колькі — пра станаўленне асобы. У такім варыянце апо-

вед "са школьнай праграмы" павінен быць больш блізкім моладзі, падлеткам.

Пасля віншаванняў ды размоў паміж "Сымонамі двух пакаленняў" (Аляксандр Малчанаў быў у зале зацікаўленым гледачом) мы сядзім з Аляксандрам Казелам у грымёрцы:

— Мне складана аналізаваць, што атрымалася, бо для гэтага трэба сыграць ролю хаця б некалькі разоў. Падрыхтоўка праходзіла так: тыдзень рэпетыцый, потым перапынак — і яшчэ тыдзень. Калісьці ў школе, як і ўсе, я чытаў "Сымона-музыку". Але тады неяк не думаў пра сваю тэатральную будучыню. Цяпер жа, рыхтуючы ролю Сымона, абапіраўся не толькі на свой вопыт музыканта, але і на ўражанні, што атрымліваў ад людзей такога ж, на маю думку, складу, як галоўны герой коласаўскай паэмы. Я бачыў людзей, лёсы якіх і самі жыццёвыя абставіны складаліся даволі блізка да гісторыі, расказанай у спектаклі. Дый сам я неаднойчы задумваўся над гэтым пытаннем — пра месца мастака ў свеце. І пра тое, што ж гэта ўвогуле за чалавек такі — творца, чым ён адрозніваецца ад іншых. Мне пашчасціла, бо я сустракаў і геніяў, у якіх — быццам іншапланетны тып мыслення, і тых, каго я папросту не мог зразумець. Гэта не абавязкова людзі мастацтва, але ў іх нейкае прыроджанае "іншадумства". Бывае, такі чалавек ніводнай кніжкі не прачытаў, але мае ўнутры сябе адказ на любое пытанне. Гэта, пэўна, і складае яго ўласнае светаразуменне. Яшчэ адна думка, якая пераследавала мяне цягам працы над роляй, гэта тое, што побач з чалавекам заўсёды прысутнічае смутак. Як у Ганні Ахматавай: "Всёго прочнее на земле — печаль...". А дадатковым штуршком да разумення Сымона стаўся фільм пра дзяцей-аўтыстаў. Яны існуюць у сваім уласным свеце, дзе не патрэбны ніхто іншы. Гэтыя самадастатковасць ды "інакшасць" я і хацеў паказаць у сваім героі...

Надзея БУНЦЭВІЧ

На здымках: Аляксандр Малчанаў у ролі Сымона ў пары з Генадзем Гарбукам (Дзед Курыла), а днямі гэты "дуэт" увасобілі Аляксандр Казела і Генадзь Аўсяннікаў (здымак уверсе).

Конкурс

Сёння ў Кіеве на "Дзіцячым "Еўрабачанні" Беларусь прадставіць Ілья Волкаў з песняй "Спявай са мной!". Зычым поспеху нашаму канкурсанту! Фота tvr.by

Рыхтуецца прэм'ера

У Гродзенскім абласным тэатры лялек мастацкі кіраўнік трупы, лаўрэат II Нацыянальнай тэатральнай прэміі Алег Жугжда ставіць спектакль "Faust. Сны" паводле знакамітага твора Гётэ.

Не ведаю іншага прыкладу прыязных адносін паміж тэатрамі краіны, акрамя тых, якія склаліся ў Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я.Коласа з Віцебска і Мінскага абласнога драматычнага тэатра з Маладзечна.

Пачатак сяброўству паклаў колішні мастацкі кіраўнік коласаўцаў Віталь Баркоўскі, які паставіў на сцэне маладзечанскага тэатра адну са сваіх яркіх работ — спектакль "Шукаю сапраўднага мужчыну" па п'есе Алены Паповай. Затым ён з поспехам быў паказаны ў Віцебску. З тых часоў абменныя гастролі калектываў сталіся традыцыяй.

Кожная гастрольная афіша паведамляла знаўцам і пра тыя кадравыя змены, і пра тыя тэндэнцыі, што мелі месца ў абедзвюх трупях. Нязменнай заставалася цікавасць да спектакляў віцябчан, да працы знаёмых акцёраў ці тых, каго я ведаў толькі па відэазапісах спектакляў, якія ў свой час прывозіў Віталь Баркоўскі. Нельга забыцца і на трапяткое стаўленне да віцебскага гледача і на тую сцэну, дзе калісьці быў паказаны мой монаспектакль. Шыкоўны букет руж, што ўручылі пасля спектакля — адзіны ў жыцці, — я павёз дадому...

У лістападзе тэатры аднавілі традыцыю. Віцябчане прадставілі на суд маладзечанскага гледача тры прэм'еры: "Макбет" Уільяма Шэкспіра, "Што баліць?" Лявона Агулянскага ў пастаноўцы дырэктара — мастацкага кіраўніка тэатра Валерыя Аніскава, а таксама "Дажджы да прэм'еры"

Гастролі

"Хуткая" з Макбетам

Мікалая Рудкоўскага ў рэжысуры Сяргея Кулікоўскага.

Запамінальным момантам спектакля "Што баліць?" стала віртуальная паездка па Віцебску, якая транспіравалася на ўмоўныя экраны. Аўтар жа п'есы — прафесійны доктар, твор — ягоны дэбют, напісаны на аснове жыццёвых назіранняў. Задумка мне падаецца цікавай: паказаць адну ноч з жыцця брыгады "хуткай дапамогі". А гэта — няпростыя сітуацыі, у якія трапляюць лекар, і характары, з якімі даводзіцца сутыкацца.

Галоўны герой спектакля — кіроўца карэты "хуткай дапамогі". Пераапрунуўшыся ў медыцынскі халат, ён замяняе лекара, які "перабраў" з нагоды нараджэння дзіцяці. Камізм сітуацыі будзеца на няведанні героем медыцынскіх тэрмінаў і няўменні ставіць дыягназ.

Выканаўца ролі кіроўцы — Юрась Цвірка — акцёр рэдкага тыпажу і абаяння. Праз які дзясятка хвілін пасля пачатку спектакля ў яго была закахана добрая палова гледачак. Ды і сам спектакль можна назваць эстрадным

кактэйлем. Некаторыя з акцёраў жыўцом выконваюць лірычныя песні, запаўняючы паўзы паміж мініяцюрамі, з якіх, па сутнасці, і выбудавана п'еса. Але ж некаторыя жарты, якія гучаць са сцэны, нагадалі мне хіба скетчы з перадач кштальту "Крывога люстэрка". Стала нават няёмка: яшчэ ўчора артыст размаўляў са мной высокім шцілем Шэкспіра, а сёння — усё наадварот...

І ўсё ж такі драматургію аўтара-дэбютанта, мяркую, можна падкарэктаваць. Скажам, варта адмовіцца ад некаторых мініячюр. Напрыклад, ад вульгарнай, як падаецца, міні-гісторыі пра адзінокую жанчыну, якая выклікае "хуткую" толькі таму, што ёй няма з кім пагутарыць у навагоднюю ноч. Пастаноўцы часам бракуе сюжэтаў з больш пранізлівым чалавечым гучаннем пра каханне, пра тую ж адзіноту, пра розныя лёсы і асоб, якія жывуць за сценкай, на суседняй вуліцы ці ў суседнім квартале. І кожны з іх, як начная зорка, свеціць сваім непаўторным агнём...

Гэты спектакль быў самым аншлагавым з трох паказаных. Я сачыў за тым, што адбывалася на сцэне, і за рэакцыяй публікі ў зале. І ў думках задаў пытанне: "Дык што ж баліць у сучаснага гледача?". Банальны адказ на вечнае пытанне: адны ідуць у тэатр за спажаўчай для розуму, як казала адна знаёмая тэатралка, іншыя ж — абсалютна здаровыя, ім патрэбен смех. І кожны тэатр у сваім разуменні дае гледачу і першае, і другое.

Алег ЧЭЧАНЕЎ, акцёр, рэжысёр
На здымку: сцэна са спектакля.
Фота прадастаўлена тэатрам

Он-лайн-канферэнцыя "К": куды і як развівацца ДШМ?

Чарговую рэдакцыйную он-лайн-канферэнцыю мы вырашылі прысвяціць праблемам мастацкай адукацыі ў дзіцячых школах мастацтваў. Падавалася, гэта самы небяспечны, так бы мовіць, сектар рэгіянальнай культуры, які, з аднаго боку, дзейнічае амаль па тых жа схемах, што і ўстановы сістэмы адукацыі, а з іншага — забяспечвае патрэбы культуры, мастацкага і эстэтычнага выхавання. І калектывы тут, як правіла, зладжаныя (учарашнія вучні ДШМ запаяўняюць з большага сённяшнія вакансіі педагогаў), і заробкі (пры наяўнасці стажу), у параўнанні, скажам, з бібліятэкарскімі, — досыць неблагія. Але культура без праблем — усё роўна што поліўка без солі. Сям-там кульгае славетная матэрыяльна-тэхнічная база, не хапае якасных інструментаў, ды і добраўпарадкаваным жыллом для педагогаў (тым больш — для маладых спецыялістаў) пахваліцца могуць далёка не ва ўсіх раёнах. Пра гэта мы і вырашылі пагутарыць. Мэта — вызначэнне праблем ды пошук шляхоў іх вырашэння. У канферэнцыі ўзялі ўдзел начальнікі аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі: Гродзенскага райвыканкама — Ігар ЛЯБЕЦКІ, Кармянскага райвыканкама — Святлана КАЗЛОВА; дырэктары ДШМ: Бярозаўскай — Ірына ШУЛЯК, Дубровенскай — Генадзь ПУГАЧОУ, Касцюковіцкай — Уладзімір АБУХОВІЧ, Крупскай — Міхаіл НЕСЦЯРЧЫК.

Яўген РАГІН:

— Рэдакцыя шчыра вітае ўдзельнікаў он-лайн-канферэнцыі і выказвае падзяку за згоду паўдзельнічаць у нашым абмеркаванні! Давайце паспрабуем абазначыць асноўныя праблемы, звязаныя з якасцю дадатковай мастацкай адукацыі.

Міхаіл НЕСЦЯРЧЫК:

— Пэўны час гэтая праблема была звязана з састарэлым і аварыйным памяшканнем нашай шматпрофільнай установы, дзе займаюцца не толькі юныя музыканты, але і мастакі... Справа ў тым, што на сёння мы занялі трэці паверх будынка камбіната бытавога абслугоўвання. На добраўпарадкаванне плошчаў і стварэнне асобнага ўвахода пайшло каля 800 мільёнаў рублёў мясцовага бюджэту і сродкі абласнога ўпраўлення...

Уладзімір АБУХОВІЧ:

— Наша ж школа мае тэатральнае, музычнае і харэаграфічнае аддзяленні. Мастацкае мы перадалі ў школу, дзе дзеці займаюцца выяўленчым і дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам... Першая праблема: у сувязі з павелічэннем базавай не кожны з бацькоў можа цяпер аплаціць мастацкае навучанне дзяцей. Асваенне фартэпіяна і гітары каштуе ў месяц 78 тысяч рублёў, а 65 тысяч плацяць навучэнцы астатніх класаў. Асабліва

хваравіта ўспрынялі гэта жыхары сяла. А ў нас — шэсць вясковаых філіялаў... Другая праблема звязана са зносам музычных інструментаў, у першую чаргу — домраў, балалаек. Няма і годнага акардэона. А пэўныя дзеці — вельмі перспектыўныя і жадаюць вучыцца далей... Вельмі хацелася б, каб нам выдаткоўвалі грошы на два-тры інструменты ў год.

Ігар ЛЯБЕЦКІ:

— У Гродзенскім раёне — тры музычныя школы і чатыры ДШМ. Асноўная праблема — замацаванне маладых спецыялістаў. Маю на ўвазе кватэрнае пытанне... Не, буйныя населеныя пункты, дзе ёсць моцныя сельгаспрадпрыемствы (да прыкладу, Верцялішкі), могуць сабе дазволіць выдаткаванне прыстойнага жылля для работнікаў культуры. У астатніх гэтая праблема застаецца надзвычай хваравітай.

Міхаіл НЕСЦЯРЧЫК:

— Праблемай падаецца набыццё музычных інструментаў. Новы баян каштуе ад 18 мільёнаў рублёў. Мясцовыя бізнесмены

Дзе — недабор вучняў,

Праблемы ДШМ і... вечныя нястачы харэографу ды інструментаў

не надта кідаюцца нам дапамагчы. Хіба ж можна назваць рэальным спонсарствам укладанне 50 тысяч на набыццё канцэлярскіх прылад?

Ігар ЛЯБЕЦКІ:

— А вось наш раён праблем з набыццём інструментаў не адчувае. Ужо сёлета выдаткавалі на гэтыя мэты 342 мільёны рублёў, і яшчэ тэндэр чакаем на 120 мільёнаў. Купляем не толькі інструменты, але і касцюмы, абутак для ўзорных харэаграфічных калектываў.

Уладзімір АБУХОВІЧ:

— А ў нас грошай на закупку касцюмаў для танцораў няма абсалютна! Камплекту — ужо дзесяць гадоў...

рамантуем калідоры. Сродкі на рамонт выдаткаваны нам з мясцовага бюджэту... А магла б летам і адпачываць.

Генадзь ПУГАЧОУ:

— Мы таксама, як падаецца, у шапку не спім. Аднак музычныя інструменты ў Дубровенскай ДШМ маральна састарэлі і амаль усе маюць стопрацэнтны знос. Што і прыдбалі сёлета, дык гэта гітары, скрыпкі, бо яны адносна танныя. А купіць баян ці фартэпіяна не здолелі...

Яўген РАГІН:

— Конкурс у вас пры паступленні вялікі?

Генадзь ПУГАЧОУ:

— Ды наадварот: недабор! І звязаны ён з чарговай праблемай: колькасць навучэнцаў у раёне падае (на сто чалавек штогод) з прычыны дэмаграфічнай сітуацыі. Статыстыка, самі бачыце, — несучасная, асабліва ў сельскіх школах.

Яўген РАГІН:

— Кожнай з вашых устаноў, наколькі ведаю, даведзены невялікі, але ўсё ж канкрэтны план па аказанні платных паслуг. Выканаць яго праблематычна?

"У нас не ўкамплектаваны педагогамі класы фартэпіяна і харэаграфіі. Асабліва балюча адчуваецца недахоп апошніх. І сітуацыя, як падаецца, — невырашальная. Гомельскі каледж мастацтваў імя Сакалоўскага выпускае іх сёлета толькі 12 чалавек. А раёнаў на Гомельшчыне колькі?!"

На людным месцы

Урадлівасць "Нівы"

Больш за сорок гадоў плённа і творча дзейнічае ў Верцялішкаўскім цэнтры культуры і вольнага часу народны ансамбль песні і танца "Ніва".

ГРОДЗЕНШЧЫНА

"Ніва" захоўвае лепшыя традыцыі беларускай музычнай спадчыны. Адметнасць калектыву выяўляецца ў наватарскіх пошуках розных музычных кірункаў ды стыляў. Пры гэтым не

парушаюцца самабытнасць і цэласнасць беларускай народнай песні.

Ансамблем з 2004 года кіруе Ларыса Прасвірніна. Сёння ў яго складзе — 36 чалавек, у іх розныя лёсы, розныя прафесіі і адукацыя. Творчасць узбагачае, развівае мастацкі густ удзельнікаў, пашырае іх музычны і эстэтычны круггляд. Які адзначыла выхавальнік ясляў-сада вёскі Жытомля Валянціна Карніла, якая спявае ў "Ніве" больш чым 15 гадоў, творчы працэс у калектыве натхняе, дае надзвычайную энергію, умацоўвае адносіны

ў сям'і. Саліст ансамбля Павел Перахадовіч, рабочы на газанапайняльнай станцыі вытворчага ўпраўлення "Гроднаміжрайгаз", дадае: "Мая душа п'е пасля кожнага спаткання з калектывам! Ці ж можна застацца абыякавым, калі твой голас, разам з галасамі іншых удзельнікаў, узлятае да самага неба?..."

Аранжыроўку твораў здзяйсняе таленавіты кіраўнік інструментальнай групы ансамбля Ігар Макавецкі. Пастаноўку харэаграфічных кампазіцый ажыццяўляюць Наталля Парахневіч і Станіслаў Марозаў. Беражліва захоўваецца музычная спадчына былога кіраўніка ансамбля, заслужанага работніка культуры БССР, стваральніка калектыву Вячаслава Пакумейкі. На Рэспубліканскім тэлевізійным конкурсе "Песні маёй краіны" ў снежні 2012 года калектыву атрымаў адзнаку ў 50 балаў. Гэта падштурхнула да рэалізацыі новай музычна-харэаграфічнай кампазіцыі "Шумяць вербы".

Ірына ГОЛУБЕВА,

галоўны спецыяліст сектара культурна-масавай работы аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага райвыканкама

21 лістапада, на дзень святога Міхайлы, у вёсцы Вяляцічы Барысаўскага раёна прайшоў абрад пераносу Свячы. Гэты дзень вяскоўцы называюць "святам бажэсьцьвенным", таму на яго з'яжджаюцца ці не ўсе родзічы.

БАРЫСАЎШЧЫНА

Асноўная абрадная дзея — перанос Міхайлаўскай свячы з хаты ў хату. "Свяча" — гэта комплекс рытуальных прадметаў, што складаецца са свечкі, абраза святога Міхаіла і ручніка, якім накрыты абраз. У апошнія гады да абраднага комплексу дадаўся вялікі драўляны крыж.

Свяча захоўваецца ў адной хатце цягам года, потым яе пераносяць у наступную. Фактычна яна "ходзіць" сёння паміж сямі хат найстарэйшых жыхароў вясковай вуліцы Цэнтральнай. З 2010-га гаспадыня, якая выпраўляе Свячу, загадзя купляе ў царкве тры свечкі. (Даўней іх рабілі самі ўвечары 20 лістапада.) Адна са свечак застаецца ў царкве, дру-

гая — у гаспадыні, што выпраўляе Свячу, і трэцяя — у той, якая прымае...

21 лістапада свята распачалося ранішнім набажэнствам у гонар святога Міхайлы. Потым бацюшка Іаан у хаце Ніны Кузмінічы Коба, якая сёлета выпраўляла Свячу, адслужыў малебен. Пасля быў святочны абед з традыцыйнымі абрадавымі стравамі: юшкай, крупянай і кашай. Сэнсам застоля з'яўляюцца праводзіны Свячы, яе як бы хаваюць, што пацвярджаецца аднолькава сцю абрадавых страў на провады свячы і на Дзяды, памінкі.

Рэгіна Савельеўна Жукоўская, што прымае Свячу, прыспешвае, каб неслі яе хутчэй, сама раней за ўсіх збіраецца дадому: "Свячу сустракаць". А Ніна Кузмінічна Коба хоча, каб Свяча ў яе пастаяла як мага даўжэй.

Абраз святога Міхаіла пераносіць абавязкова мужчына (гэта можа быць сам гаспадар хаты, ягоны сын ці ўнук), а гаспадыня нясе на падносе, накрытым ручніком, свечку ў слоіку з жытам, бохан хлеба і пляшку гарэлкі. Рэгіна Савельеўна чакае працэсію з тым жа наборам, што і Ніна Кузмінічна.

Міхаіл НЕСЦЯРЧЫК:

— Асаблівай праблемы не бачу. Свой план выконваем за кошт падрыхтоўчай групы, што дзейнічае на платнай аснове. Выдаём напраткат музычныя інструменты, а таксама праводзім раз у месяц канцэрты нашых выкладчыкаў і вучняў для агульнаадукацыйных школ.

Яўген РАГІН:

— Ці ёсць у вас вакансіі? Харэографу хапае?

Святлана КАЗЛОВА:

— У нас не ўкамплектаваны педагогамі класы фартэпіяна і харэографіі. Асабліва балюча адчуваецца недахоп харэографу. І сітуацыя, як падаецца, — невырашальная. Гомельскі дзяржаўны каледж мастацтваў імя Сакалоўскага, да прыкладу, выпускае іх сёлета толькі 12 чалавек. А раёнаў на Гомельшчыне колькі?!

Міхаіл НЕСЦЯРЧЫК:

— Літаральна днямі да нас пры-

Святлана КАЗЛОВА:

— А я паўтаруся, што самая галоўная праблема чарнобыльскіх раёнаў — кадры. Кіраўніцтва Кармяншчыны гэта цудоўна разумее: за апошнія пяць гадоў з 18 маладых спецыялістаў у нас замацавалася 8 чалавек, бо праблем з кватэрамі ў нас няма. Паказчык, лічу, неаблагі. Ды і ахоп вучняў агульнаадукацыйных школ мастацкай адукацыяй у нас — адзін з лепшых па вобласці. Для юных жывапісцаў мы здолелі запрасіць настаўнікаў аж з Украіны. З дапамогай Дзяржпраграмы “Культура Беларусі” значна палепшылі матэрыяльна-тэхнічную базу ДШМ і двух яе філіялаў, прынамсі, камп’ютары для працы ёсць. А вось харэографу днём з агнём не адшукаць. Натуральна, яны паўсюль запатрабаваны, вось і застаюцца ў буйных гарадах. Ду-

“У нас ёсць адзін старэнькі камп’ютар, які пытаньня не вырашае. Збіраліся абнавіць свой парк, але грошы аддзел зняў. Праўда, у студзені, калі фарміруецца бюджэт, абяцалі “камп’ютарнае” жаданне ДШМ задаволіць”.

Уладзімір АБУХОВІЧ:

— Пагаджаюся. Арэнда музычных інструментаў — культурная паслуга? Але і іншая праблема тут ёсць: паколькі мы — сістэма адукацыі, дык, паводле Працоўнага кодэкса, не маем права выкарыстоўваць дзіцячую працу. Якія могуць быць платныя канцэрты пры гэтым? Ёсць асноўны від нашай дзейнасці — урок.

Яўген РАГІН:

— У чым бачыце перспектыву сваіх устаноў?

Ігар ЛЯБЕЦКІ:

— У адкрыцці класаў нашых школ на сяле.

Міхаіл НЕСЦЯРЧЫК:

— Баюся, нам перашкодзіць дэмаграфічная сітуацыя.

Генадзь ПУГАЧОЎ:

— Па той жа прычыне, відаць, не павялічыць колькасць філіялаў і ў нашым Дубровенскім раёне...

Святлана КАЗЛОВА:

— Перспектыву я бачу ў адкрыцці новых аддзяленняў. Нам не хапае, да прыкладу, тэатральнага.

Уладзімір АБУХОВІЧ:

— Лічу, што без сучаснай камп’ютарнай тэхнікі далейшага шляху ў ДШМ проста няма. У нас ёсць адзін старэнькі камп’ютар, які пытаньня не вырашае. Збіраліся абнавіць свой парк, але грошы аддзел зняў. Праўда, у студзені, калі фарміруецца новы бюджэт, абяцалі “камп’ютарнае” жаданне ДШМ задаволіць. Няхай бы яно так і было, бо без укаранення інфармацыйных тэхналогій і пытанне з пашырэннем магчымасцей нотнай бібліятэкі застаецца на сёння нявырашаным.

Ірына ШУЛЯК:

— Школа мае два філіялы, і хацелася б, каб, да прыкладу, явай сталі он-лайн-уроки ў Сеціве...

Матэрыялы он-лайн-канферэнцыі падрыхтаваў Яўген РАГІН

а дзе — педагогі з Украіны

язджаюць цымбаліст і скрыпач з вышэйшай адукацыяй з Барысава. Апошні ад нас — недалёка, значыць, кватэры гэтым спецыялістам не патрэбны. А ўвогуле, добраўпарадкаванае жылло прадаставіць новым работнікам пакуль не можам, але інтэрнат у райцэнтры ёсць.

Яўген РАГІН:

— Кватэрная праблема характэрная для многіх раёнаў... Цікава, а якія “нажніцы” паміж штомесячнымі заробкамі маладых спецыялістаў і сталых выкладчыкаў?

Ігар ЛЯБЕЦКІ:

— Вышэй за чатыры з паловай мільёны рублёў нават дасведчанаму і ўганараванаму настаўніку заробіць немагчыма...

Міхаіл НЕСЦЯРЧЫК:

— Малады атрымае на адну стаўку — 1 мільён 782 тысяч 356 рублёў плюс 20 працэнтаў ад гэтай сумы — прэмія і 5 працэнтаў — матэрыяльная дапамога. Сталы і з катэгорыяй — чатыры мільёны рублёў. Але ж нашы педагогі працуюць і на чвэрць, і на паўтары стаўкі.

Ігар ЛЯБЕЦКІ:

— Харэографы ў нашых школах ёсць. Гэта ў клубах іх не хапае.

маю, што пытанне без дапамогі Міністэрства культуры нам не вырашыць.

Яўген РАГІН:

— Як, на ваш погляд, ацэньваць якасць работы музычнай школы ці школы мастацтваў?

Ігар ЛЯБЕЦКІ:

— Па ўдзеле ў абласных, рэспубліканскіх, міжнародных конкурсах. Лічу, што нашы школы ў гэтым плане працуюць з поўнай аддачай. І гэта натуральна, бо дзеці павінны адчуваць запатрабаванасць сваіх талентаў.

Міхаіл НЕСЦЯРЧЫК:

— Якасць — і ў паступленні выпускнікоў у адпаведныя сярэднія ды вышэйшыя навучальныя ўстановы.

Генадзь ПУГАЧОЎ:

— Цалкам згодны: асноўны крытэры — паступленне ў музычны каледж. Крыўдна пра гэта казаць, але пахваліцца тут асабліва не можам: адно-два паступленні штогод. І гэта ў лепшым выпадку. А былі часіны, калі займалі па гэтым паказчыку лідзіруючыя месцы ў вобласці.

Яўген РАГІН:

— І як выпраўляць становішча? **Генадзь ПУГАЧОЎ:**

— Неабходна ўзнямаць прэстыж прафесіі работніка культуры. Мяркуючы па рэкламных абвестках, прыбіральшчыца цяпер атрымлівае ўдвая большы заробак, чым малады спецыяліст сферы культуры...

Яўген РАГІН:

— А хтосьці сцвярджае, што адзін з немалаважных паказчыкаў эфектыўнасці ДШМ — колькасць узорных ды народных калектываў. У нас увогуле, як падаецца, не стае навуковага абгрунтавання для пэўных, так бы мовіць, культурных нюансаў. Мы блытаем паняцці “арт-прадукт” і “паслуга”, вагаемся ў ацэнцы якасці ды запатрабаванасці гэтай паслугі, не можам правесці грунтоўнага сацыялагічнага апытання... А паказчыкі статыстычнай справядчаснасці пры гэтым старэюць на вачах. Будзем старацца кампенсаваць гэтыя недахопы за кошт публікацый у “К” дасведчаных навукоўцаў: сацыёлагаў, маркетологаў, эканамістаў...

■ **Ад рэдакцыі**

І што мы маем у выніку нашай он-лайн-канферэнцыі па праблематыцы дзіцячых школ мастацтваў? Вельмі стракатую карціну, прызнацца. У адных раёнах ёсць жылло для маладых спецыялістаў, у другіх — няма. У адных — поўны ахур з камп’ютарнай тэхнікай, у другіх карыстанне Сецівам пад час тэарэтычных урокаў застаецца марай. У адных ёсць грошы для набыцця і рамонту інструментаў, у другіх гэтае пытанне стала, бадай, невырашальным. Хтосьці працуе камфортна, да канцэртнай залы дадае ў выніку рэканструкцыі і камерную, а хтосьці пакутуе ў пошуках дадатковых памяшканняў... Справа, відаць, у адрознай ступені супольных намаганняў аддзелаў і ўпраўленняў, скіраваных на далейшае ўдасканаленне мастацкай адукацыі. А менавіта яно, як вядома, і фарміруе неабябавую асобу.

Так, ці не кожнаму замінае дэмаграфічная сітуацыя. Наступнае, што аб’ядноўвае ці не ўсіх удзельнікаў нашай канферэнцыі, — недахоп харэографу. “К” піша пра гэтую праблему шмат гадоў запар. Нічога не змяняецца. Рэдакцыя разумее, што праблемныя пытанні цягам апошніх гадоў займелі статус рытарычных, між тым, абяцае, што гэтым ды іншым “хваробам” ДШМ паставяць свой “дыягназ” кампетэнтныя спецыялісты, артыкулы якіх мы абавязкова надрукуем у наступных нумарах штотыднёвіка.

■ **Анонс**

У Мінскім дзяржкаледжы мастацтваў прайшоў штогадовы Абласны метадычны семінар “Развіццё ансамблевых форм у інструментальным выканальніцтве. Традыцыі і наватарства”. Праблемы, акрэсленыя назвай, актуальныя, у былыя дзесяцігоддзі яны не разглядаліся. Ансамблевае музыцыраванне, асабліва сярод пачаткоўцаў, застаецца адной з болевых кропак нашай музычнай адукацыі, накіраванай на падрыхтоўку салістаў. А ў свеце распаўсюджана менавіта такая форма калектывнай творчасці.

Што ж трэба, каб зрушыць справу? Развагі на гэты конт — у наступных нумарах “К”.

На людным месцы

Свячу перанеслі ў Вяляцічы

На двары, дзе прымаюць Свячу, сцеляць дыван. Даўней прастору паміж ганкам і брамай засцілалі дамацкім палатном, абавязкова нярэзаным (сцялілі цэлы сувой, які захоўваўся пасля вытыкання). Прыняць абраз павінен мужчына. Калі гаспадар хаты памёр, за яго гэта робіць сын ці ўнук.

Ніна Кузмінічна і Рэгіна Савельёна мяняюцца хлебам. “Памінальных” абрадных страў на стол ужо не выстаўляюць. Даследчык свечных рытуалаў Гомельшчыны

Генадзь Лапацін выказвае думку, што провады Свячы структуруюцца як пахавальны абрад, а перанос і прыняцце ў новай хаце — як вясельны. І сапраўды, для Рэгіны Савельёны свяча ў хаце — гэта вялікая радасць.

А Ніна Кузмінічна расказвае, што чула ад сваёй маці ды іншых старэйшых людзей, быццам да Другой сусветнай вайны на Вяляціцкіх могілках стаяла царква, якую называлі “Манастырок”. З яе дванаццаць абразоў раздалі па два-

наццаці пасёлках, на якія ўмоўна падзяляецца вёска Вяляцічы. Царкву, нібыта, разбурылі камуністы. Пасля вайны з дванаццаці свеч у Вяляцічах засталася толькі дзве: Міхайлаўская і Юр’еўская. Юр’еўская свяча не пераносіцца з 1991 года.

Пад час вайны цягам чатырох гадоў Міхайлаўскую свячу не пераносілі — яна захоўвалася ў адной хаце. Пасля ж традыцыя не перарывалася, адно пераносілі ў прыцемках, бо савецкая ўлада ставілася да народных абрадаў у лепшым выпадку нейтральна. Пасля перабудовы абрад пераносу Свячы зноў сталі праводзіць удзень, як гэта было даўней.

У апошнія гады Мінскі абласны цэнтр народнай творчасці і Барысаўскі раённы цэнтр традыцыйнай культуры вядуць падрыхтоўку дакументаў для надання абраду статусу элемента нематэрыяльнай культурынай спадчыны Беларусі.

Алена ЛЯШКЕВІЧ, метадыст па этнаграфіі Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці Фота аўтара

А гастролей — больш!

Сёлета народны ансамбль народнай музыкі “Сакавінка”, створаны на базе ДШМ № 3 Барані, адзначае 20-годдзе. Калектыву задумваўся як інструментальны.

беларускай творчасці і фальклору “Бараньскія музыкі”. З поспехам “Сакавінка” ўдзельнічае і ў рэспубліканскіх ды міжнародных праектах: гэта экалагічныя форумы ў Оршы, Дзень беларускага пісьменства, “Дажынкi”, фестываль “Свет мёду”, тэлепраект “Зорны шлях”...

Ансамбль пастаянна пашырае межы гастролей. Апошнія праходзілі ў Славакіі. Удасканалыяецца і творчая стратэгія “Сакавінкі”. Цяпер калектыву працуе па трох кірунках: інструментальным, харэаграфічным і вакальным.

Наталля ЛАТЫШАВА, настаўнік ДШМ № 3 Барані На здымку: ансамбль “Сакавінка”.

АРШАНШЧЫНА

Мэта творчасці — папулярызацыя беларускага музычнага мастацтва. Таму ў рэпертуары — народныя мелодыі ў апрацоўцы выбітных музыкантаў, у тым ліку — кіраўніка “Сакавінкі” Валянціны Вінаградавай.

Калектыву актыўна выступае ў штогадовым Гарадскім фестывалі

Дзень з жыцця аўтаклуба: раз на два месяцы, а не раз на год

Ці не ў кожным адзеле ёсць аўтаклуб. Але не сакрэт і тое, што там-сям яго функцыі выконвае старэнькая "газель", якая выкарыстоўваецца, так бы мовіць, вельмі шматфункцыянальна: сёння яна — клуб на калёсах, заўтра — бібліобус, а калі зусім прыціскае — і грузапасажырская аўто для неадкладных патрэб гаспадарчай групы. У выніку аўтаклуб наведвае кожную з маланаселеных ды аддаленых вёсак раз на год (гл. артыкулы "К" па выніках летняга журналісцкага аўтапрабегу). На Рагачоўшчыне ж аўтаклуб застаецца аўтаклубам, і вынікі ад гэтага — відавочныя.

Загадчык аўтаклуба Алеся Плескунова.

Прыгоды бусіка адпаведна графіку

Ад ідэі да рэалізацыі

"К" неаднойчы пісала пра тое, што аддзел культуры Рагачоўскага райвыканкама выйграў грант ЕС па праекце "Стварэнне эфектыўнай сістэмы культурных і інфармацыйных паслуг для сельскага насельніцтва "Свет інфармацыі, культуры і творчасці — для ўсіх". Але паўтарэнне — маці вучэння. А раптам хто навучыцца? Аўтар ідэі — аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі на чале з начальнікам Міхаілам Зайцавым. Калектыву і зрабіў усё, каб ідэя пераўтварылася ў праект (кіраўніком яго стала Ірына Седлер), які пачаў рэалізоўвацца з 1 ліпеня бягучага года.

Бусік — герой не галоўны, але...

Навюток "Фольксваген" — шыкоўны. У "культурным" абсталяванні бусіка — камп'ютарная і прэзентацыйная тэхніка, фотакамера, гукаўзмацняльная апаратура, генератар. Але не бусік галоўны герой рагачоўскіх здабыткаў. Новы аўтаклуб — проста сродак дасягнення намечанага. А планы здзяйсняюць работнікі культуры, у першую чаргу — кіраўнік аўтаклуба Алеся Плескунова. Але і яна не многае зрабіла б, каб не супраца з мясцовымі творчымі калектывамі, рамеснікамі, уладамі.

Колькасць мерапрыемстваў аўтаклуба, у параўнанні з 2012-м, павялічылася ўдвая. У чэрвені Алеся Плескунова пабывала з калегамі ў 14-ці вёсках, у жніўні — у 29-ці, у верасні — у 17-ці, мінулы ж месяц стаў рэкордным: маршрут уключыў 32 аддаленыя і маланаселеныя вёскі, што знаходзяцца, у тым ліку, на тэрыторыі, пацярпелай ад чарнобыльскай бяды.

А яшчэ і анкетаванне...

Так, апрача канцэртаў, прэзентацый ды іншых дзей работнікі культуры праводзяць на

маршрутах сацыялагічныя даследаванні. Добра вядома, як, бывае, маніторынг праводзяць у вясковых умовах: задаюць пытанні і чуюць у адказ тое, што хочуч пачуць. На Рагачоўшчыне ж "прыаўтаклубным" анкетаваннем займаецца псіхолаг Ірына Голуб. Высвятляюцца праблемы: пражывання на забруджаных тэрыторыях, якасці культурных паслуг. Выяўляюцца і творчыя ініцыятывы сельскіх супольнасцей.

Анкетаванне прайшло ў 32-х вёсках васьмі сельсаветаў. Удзел у ім прыняло ці не паўтысячы сялян. Па выніках маніторынгу, што адбыўся ў вёсцы Лучын Забалочка сельсавета (аналіз адказаў займае 16 старонак), неабходна: набыць музычную апаратуру, канцэртныя касцюмы, наладзіць стасункі з мясцовым сельгаспрадпрыемствам, зрабіць гульнёвыя пляцоўкі, палепшыць працу ка-

На Міёршчыне даўно прыжыліся і паспяхова развіваюцца розныя творчыя праекты, генерыруюць і ажыццяўляюць якія мясцовыя работнікі культуры. Але гаворка гэтым разам закране іншы, не менш важны — праблемны — аспект сённяшняй дзейнасці аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі.

Стратэгія начальніка аддзела

Профі старэюць, замены ім няма...

Аляксандр ТРОНЬКІН, Міёрскі райвыканкам:

— Адна з важных праблем галіны, я проста перакананы, у тым, што мы працуем па даўно састарэлым штатным раскладзе. А за дзесяці гадоў як рэаліі змяніліся! Больш за тое: на гэтую праблему накладваецца яшчэ і кадравая, звязаная з дэмаграфічнай сітуацыяй...

Але спачатку — пра штаты. Я далёка не першы, хто нагадвае пра немагчымасць узяць на працу праграміста. І гэта прытым, што камп'ютарызацыя прыйшла практычна ва ўсе бібліятэкі і ў большасць клубных устаноў. Ужо не кажу пра музеі, музычныя школы ды апарат аддзела. Не можам займаць і гукааператара ў РДК. Няма такіх адзінак у сённяшнім раскладзе!

Многія нашы спецыялісты перадпенсійнага ўзросту не маюць замены. Бягучы год — першы з дзесяці апошніх — характэрны тым, што ў нас няма ніводнага мэтавіка, які паступіў бы па накіраванні ў ССНУ ці ВНУ. Іншым разам няма ўжо каго накіроўваць.

Самыя трывалыя творчыя (і не толькі!) стасункі наладжаны ў нас з Латвіяй, Літвой, Расіяй. Выступаем там з канцэртамі рэгулярна, а спецыяліста па замежных эканамічна-палітычных сувязях, зноўтакі, не маем. Ведаю, такіх рыхтуюць у БДУКІМ, але ж працаўладкаваць па спецыяльнасці мы іх не можам па вышэйназванай прычыне... І падобныя прыклады, так бы мовіць, кадравай недасканаласці можна доўжыць.

Кадравая праблема асабліва адчувальная на сяле. Многія нашы спецыялісты перадпенсійнага ўзросту не маюць замены. Бягучы год — першы з дзесяці апошніх — характэрны тым, што ў нас няма ніводнага мэтавіка, які паступіў бы па накіраванні ў ССНУ ці ВНУ. Можна назваць гэта і нашай недапрацоўкай, але ёсць на тое і аб'ектыўныя прычыны. Ды, проста, іншым разам няма ўжо каго накіроўваць. А той, хто застаўся і мае здольнасці да творчай працы, не хоча прысвячаць жыццё культуры, бо бачыць, як напружана працуюць нашы спецыялісты і колькі яны зарабляюць штотомся.

Па гэтай прычыне ў нас на сёння — чатыры вакансіі. Але праз год-два-тры іх колькасць значна павялічыцца. А маладыя спецыялісты, якія прыязджаюць у раён па размеркаванні, адпрацоўваюць на сяле два гады, назапашваюць практычны досвед — і сыходзяць на працу ў абсалютна іншыя сферы...

Яшчэ нядаўна неблагім кадравым задзелам ставаліся тыя, хто нарадзіўся на Міёршчыне, мае тут бацькоў і жыллё. Зараз гэты задзел практычна цалкам вычарпаны.

Пасля ўтварэння аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі начальнікам даводзіцца займацца невядомым раней клопам. Маю на ўвазе ўласна ідэалагічную дзейнасць, работу ў працоўных калектывах, падпіску, выбарчыя кампаніі, маладзёжную палітыку. Унікаю і імкнуса адпавядаць ускладненай адказнасці. Лічу, што пашанцавала, бо я пяць гадоў кіраваў аддзелам культуры і ведаю яго шматлікія клопаты ды праблемы. Маім сённяшнім калегам, які прыйшлі на аддзел з ідэалагічнай работы, значна цяжэй.

Пытанне з паляпшэннем матэрыяльна-тэхнічнай базы не лічу праблемным. Працавалі ў гэтым кірунку, працуем і будзем працаваць, тым больш, што Міёрам у 2014-м спайняецца 500 гадоў.

У Гадзілавіцкі СК прывезены новыя інфармацыйныя стэнды, зробленыя за кошт сродкаў праекта для кожнага пункта раёна.

Пад час выездаў.

Пад час выездаў.

Тэхніка, набытая за кошт сродкаў праекта.

вярні... Сістэмная праца аўтаклуба дадала клопату і раённым уладам, і аддзелу, і гандлю з камунальнікамі... Але, вядома, свая ноша не муляе.

Дзень Алесі Плескуновой

Занатуйце, а раптам спатрэбіцца для асабістага псіхааналізу. Алеся Плескунова жыве ў Стрэньках (менавіта тут месціцца Музей беларускай лялькі), таму дзень для яе пачынаецца ў 6.30. Дзеці паснедалі і адправіліся ў школу ды садок. Значыць а 8-й можна адпраўляцца на працу, якая пачынаецца ў 8.30 з тэлефанаванняў па раёне. Такім чынам узгадняецца месячны план работы аўтаклуба: з клубнікамі абмяркоўва-

■ Тым часам

Палацава-паркавы ансамбль у Высокім адновяць на сродкі гранту ЕС па праграме трансгранічнага супрацоўніцтва, з удзелам грошай "Камянецкай ЖКГ". Парк быў закладзены ў 1-й палове XVIII ст. Міхаілам Сапегам.

юцца маршруты; вызначаюцца даты выездаў, склад удзельнікаў творчага "дэсанту", рэпертуар, выбар апаратуры...

А 10-й Алеся сустракаецца з Ірынай Седлер. Вядзецца гаворка пра асаблівае анкетаванне, іншыя нюансы. Праз паўгадзіны аўтаклуб рушыць у адпаведнасці з графікам па маршруце. Вяртаецца а палове на пятую. Цягам гады абмяркоўваюцца вынікі і планы. Добра, калі дырэктар трапляе дахаты да заходу сонца. Але для работніка культуры, які павяжае і сябе, і прафесію, справа гэтая — звычайная.

А галоўнае ў тым, што аўтаклуб на Рагачоўшчыне кожную з аддаленых і маланаселеных вёсак наведвае-абслугоўвае раз у два месяцы, а па патрэбах сялян — і часцей.

Аўген РАГІН

Сутнасць

"Тузін. Немаўля" — гэта паказ трох нямых мастацкіх карцін 1920-х гадоў вытворчасці Белдзяржкіно: "Прастыпутка", "Кастусь Каліноўскі", "У агні народжаная". Сяргей Пукст "агучвае" вакальнымі імпрывізацыямі і на піяніна "Кастуся Каліноўскага", беларусы з калектыву "Re1ikt" даюць року да стужкі "У агні народжаная". Рэшта — за палякамі "llo & Friends". Сярэдняя працягласць карцін —

Увосень у сталіцы адбыліся падзеі, якія парадавалі аматараў немасавага кіно і некамерцыйнай музыкі. Прэм'еры "Тузін. Немаўля" прайшлі яшчэ летась у кастрычніку — лістападзе ў адной з мінскіх кавярняў, а затым — у Падляскай оперы і філармоніі ў польскім Беластоку. Афіцыйна ж прэзентавалі праект пад час нядаўняга Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад" у сталічным кінатэатры "Перамога". "Белае люстэрка" рэалізавалі акурат у тыя ж тэрміны. Пляцоўкамі для яго сталі Палац мастацтва, галерэя, клуб, кавярня, крэатыўны кластар... Журналіст Сяргей Будкін з'яўляецца кіраўніком праекта "Тузін. Немаўля", а музычны прадзюсар Аляксандр Багданаў — фестывалю "Белае люстэрка". Мы вырашылі разам з імі разабрацца, як гэтыя ініцыятывы ўлісваюцца ў кантэкст сучаснай айчыннай культуры.

Неблокбастары для ўсіх?

каля гадзіны, пасля іх заканчэння праходзіць сустрэча са стваральнікамі праекта. На чатырохдзённым Фестывалі кіно і музыкі "Белае люстэрка" паказвалі дакументальную стужку "Трапікалія" (2012 г.) — пра бразільскі культурна-палітычны рух. Нямае мастацкае кіно было прадстаўлена савецкім "Касмічным рэйсам" 1935 года ў тапёрскім суправаджэнні гурта Паўла Казюковіча "Мроі Пафнуція". Поўнаметражная іспанская анімацыя "Чыка і Рыта" (2010 г.) атрымала

саўндтрэк ад кубінскага джазавага піяніста Бебо Вальдэса. Нямы мастацкі фільм "Маўчы, сум... Маўчы..." 1918-га з Верай Халоднай у галоўнай ролі агучыла мінскае трыа "Маніпур". Гледачы за час фэсту пабачылі і карціну рэжысёра Сяргея Бадрова-старэйшага "П'яны матрос" пра брытанскую групу "Tiger Lillies", якая дала таксама свой сольнік у рамках "...Люстэрка". Нарэшце, акардэаніст Ягор Забелаў "рабіў гук" французскай стужкі "Менільмантан" 1926 года пра парыжскае "дно".

Ідэя

"Тузін. Немаўля". Слова "немаўля" расшыфроўваюць як "нямае кіно, якое толькі што нарадзілася". Сваёй галоўнай задачай яны лічаць прапаганду беларускай культуры ва ўсіх магчымых формах. "Белае люстэрка". Прапанавец гледачу сучаснае авангарднае музычнае поўнаметражнае кіно, здзейсніць экскурсію ў свет кіно нямога, канцэптуальна аб'яднаць мастацтва немэйнстрымавага кінематографа з аналагічным кірункам музыкі, даць публіцы магчымасць "ператрапіць" убачанае/пачутае на вечарынах з небанальным кантэнтам. У выніку з задумкі выйшла своеасабліва паралельная альтэрнатыўная праграма "Лістапад"...

Праблемы

"Т.Н.". Крэатыўшычыкі атрымалі падтрымку пакуль толькі ад прыватнікаў і ў невялікім аб'ёме. Усё рабілася, як кажуць, за ідэю. Таму ад прапановы партнёрства ад інстытуты, якія займаюцца музыкай і кіно, арганізатары не адмовяцца. "БЛ". Арганізатары ўклалі ў "пілот" свае грошы, не разлічваючы, што называецца, іх адбіць. З-за таго, што праект атрымаўся прэм'ерным, хаосу і вэрхалу пры яго правядзенні хапала. Так, даліся ў знакі праблемы з тэхнічным абсталяваннем.

Мары і планы

"Т.Н.". "Саўндтрэкі" выдадуць на кампакт-дысках. Праект плануецца паказаць і ў іншых гарадах Беларусі,

■ Ёсць пытанне!

Ці пабачаць новы фармат па-за Мінскам?

Даведаўшыся аб планах і марах адправіць праекты ў турнэ па краіне, "К" звярнулася да прадстаўнікоў кінапракатных арганізацый, каб тыя пракаментавалі ініцыятывы. Хацелі б яны бачыць/чуць у сябе "Тузін. Немаўля" і "Белае люстэрка" і ці існуюць умовы для гэтага?..

Аксана ДАВЫДАВА, начальнік аддзела рэпертуарнага планавання і рэкламы КУП "Гродна-аблкінавідэапракат":

— Нам было б цікава пасупрацоўнічаць з абодвума праектамі. У горадзе ёсць маладзёжны цэнтр, які мог бы іх прыняць ужо зараз, прынамсі, часткова. Напрыканцы года мае адкрыцца пасля "перафарматавання" кінатэатр "Кастрычнік". У сваім новым абліччы ён будзе прызначаны, у тым ліку, і для падобных мерапрыемстваў. Добра, што ў Гродне ў кінатэатры "Чырвоная зорка" дзейнічае кінаклуб "Ракурс", які дэманструе спецыяльныя праграмы, калі пастыя сеансу публіка і кіназнаўцы абмяркоўваюць фільмы. Але гэта ўжо пракладзеная, вядомая сцяжына, таму мы адкрыты для ўсяго незвычайнага, гатовы абмяркоўваць свежыя ідэі. Думаю, паспрабуем наладзіць кантакты з арганізатарамі праектаў...

Маргарыта ХАДЗІЧЭНКА, намеснік генеральнага дырэктара КУП "Гомелькінавідэапракат":

— Мы б пайшлі на такі эксперымент і для пачатку гатовы разгледзець у якасці памяшкання для падобных мерапрыемстваў відэазалу кінатэатра "Мір". Але і ранейшыя фарматы прадстаўлення публіцы кіно не зжылі сябе, і часам на прэм'ерных паказах перад пачаткам сеансаў мы ладзім сустрэчы гледачоў са здымачнай групай. Адбываюцца нефармальныя зносіны, акцёры і рэжысёры распавядаюць пра стужкі, адказваюць на пытанні, з імі можна сфатаграфавалася. Напрыклад, на перадпрэм'ерным мерапрыемстве, прысвечаным фільму "Скрасці Бельманда", мы арганізавалі прадстаўленне з выстаўкай кота і невялікім канцэртам. Чаму б да такіх апрабаваных рэчаў не дадаць нешта наватарскае? Мы — толькі "за"! Давайце вызначым зручныя для ўсіх тэрміны і прыступаць да рэалізацыі намераў!..

Ганна ШУЛЬГАН, дырэктар КУКП "Бярозаўская раённая кінавідэасетка":

— На мой погляд, абодва праекты заслугоўваюць таго, каб паспрабаваць іх рэалізаваць і ў нас. (Асабліва "Белае люстэрка" мяне зацікавіла.) Я адразу ж пазначыла для сябе, што трэба пра іх не забыцца і трымаць іх у галаве. Іншая справа, што кінатэатр наш знаходзіцца на капітальным рамонце і цалкам адкрыццям налета. А вось да яго адкрыцця ажыццявіць які-небудзь з праектаў было б рэальна і актуальна. Такая акцыя дакладна прыцягнула б масавую ўвагу. Праўда, немалаважнае тут камерцыйнае пытанне. Арганізатарам праектаў, калі яны не толькі зарабляюць імі, але з іх дапамогай выконваюць нейкую асветніцкую функцыю, варта памятаць пра фінансавыя магчымасці жыхароў рэгіёнаў.

прычым перамовы адбыліся. Удзельнікі акцыі і яе аўтары — у чаканні прапановы ад кінапракатаў. Дарэчы, у калекцыі арганізатараў ёсць яшчэ некалькі нямых карцін беларускай вытворчасці, некаторыя з яе, магчыма, будуць прадстаўлены ў якасці працягу праекта.

"БЛ". Патэнцыйныя спонсары фестывалю заўважылі і правілі цікавасць да будучыні апошняга. Ім засталася пацвердзіць гэта на

справе. Вызначаны прыблізныя тэрміны другога фэсту — першая палова верасня-2014: частку мерапрыемстваў хочучы правесці на адкрытых пляцоўках. На пачатку ж лета праект у якім-небудзь выглядзе мае рушыць у рэгіён. Да ўдзелу ў "...Люстэрку" стануць прыцягваць віджэяў і, магчыма, нават поп-артыстаў...

Алег КЛИМАЎ
Фота Кастуся АНТАНОВІЧА

■ Канкурэнтная ацэнка

Як культуртрэгер культуртрэгеру...

Сяргей Будкін: "Багданаў прыдумаў цікавы арт-праект, але ён, на жаль, ніяк не звязаны з беларускай культурай, у адрозненне ад нашага, які заснаваны менавіта на нацыянальным матэрыяле"...

Аляксандр Багданаў: "Мне спадабаўся праект Сяргея і ягоных калег. Спадабалася ідэя, якую яны ў яго ўкладвалі. Я не супраць, каб у рамках нашага фестывалю паказвалі старыя, мала каму вядомыя беларускія карціны пад акампанемент айчынных музыкантаў. Цалкам верагодна, што дамовімся са стваральнікамі "Тузін. Немаўля" аб супрацы"...

На здымку: Аляксандр Багданаў (злева) і Сяргей Будкін.

Рэйтынг ідэй з internet-прасторы

Людміла ШЫМБАЛЁВА, дырэктар гомельскай Карціннай галерэі Гаўрылы Вашчанкі

Дырэктарская цікаўнасць

■ 1. З агульнага

Першае, што раблю ў Сеціве, калі туды заходжу, — праглядаю пошту, адказваю на лісты, кантактую з людзьмі. Потым, натуральна, шукаю навіны, інфармацыю аб мерапрыемствах, каб заўсёды ведаць тое, што адбываецца ў рэспубліцы ды ў свеце. У гэтым плане Інтэрнэт — дапаможнік, але некаторыя рэчы там лічу сапраўды непатрэбнымі і нават абуральнымі. Вельмі раздражняе вірусная рэклама, жудасныя фота, якія ідуць поруч на старонках з інфармацыяй.

■ 2. Са зручнага

Калі няма магчымасці выехаць на месца, але неабходна пра нешта ведацца, Інтэрнэт — добрая падмога. Да прыкладу, з'явілася жаданне супрацоўнічаць з устаноўмі Літвы — зайшла на іх сайты, прагледзела ўсю інфармацыю. Увагу прыцягнула адна выстаўка Літоўскага музея тэатра, музыкі і кіно ў Вільнюсе, спадабаліся цікавыя экспанаты музея ў Растове-на-Доне... Карацей, добра, калі ёсць магчымасць наведваць электронныя старонкі цікавых культурных устаноў.

■ 3. З таго, што прыцягвае

Не бачыла цікавых інтэрнэт-праектаў. Але тое, што выкладаюць пэўныя ўстановы, звычайна прыцягвае ўвагу. Вось, напрыклад, цікавы праект Беларускага саюза дызайнераў "ПАСТУЛАТ". Пра яго даведалася праз тэлебачанне, а пасля выйшла на ягоны сайт. Паглядзела, як праходзіла адкрыццё, што з сябе ўяўляюць экспанаты. Потым праз Інтэрнэт звязалася з арганізатарамі і з задавальненнем "узьяла" гэтую выстаўку для нашай галерэі. Такі падыход вельмі зручны, бо адразу ўсё бачыш, тут жа атрымліваеш патрэбную інфармацыю і ўнікаем сітуацыю з "катом у торбе".

■ 4. З асабістага

Для асабістага развіцця праглядаю матывацыйныя ролікі або відэа для рэлаксацыі. Напрыклад, з задавальненнем гляджу трэнінгі Мікалая Латанскага, дзе ён распавядае пра тое, як правільна думаць, якім чынам павінен паводзіць сябе кіраўнік, ды іншае. Мне гэта цікава, і такія пазнаваўчыя моманты, канешне ж, у Інтэрнэце можна знайсці. Або, напрыклад, сачу за дзейнасцю Ірыны Хакамады, шмат слухаю яе майстар-класы, прысвечаныя асобе, чытаю ейныя кнігі.

■ 5. Пра паўсядзённае

Дарэчы, пра кнігі: я не прыхільніца чытання твораў у электронным выглядзе. Магчыма, для студэнтаў і зручна тое, што няма неабходнасці ісці ў бібліятэку, але, упэўнена, для глыбокага працытання кнігу трэба трымаць у руцэ і падкрэсліваць штосьці алоўкам для добрага асэнсавання. У Сеціве можна прабягаць вачыма паведамленні, публікацыі, выслоўі пэўных людзей, глядзець выявы, але літаратура патрабуе менавіта "жывога" працытання.

Занатавала Вольга НАВІЦКАЯ

160 гадоў таму, у 1853-м, пачалі будаваць касцёл Ушэсця Дзевы Марыі ў мястэчку Жалудок (цяпер Шчучынскі раён). Велічны храм сканцэнтраваны ў свяёй гісторыі лёсы выдатных людзей беларускіх земляў.

Жалудоцкі касцёл быў узведзены на месцы драўлянага касцёла XV ст. па праекце Караля Падчашынскага (1790 — 1860 гг.) — нашага земляка, які нарадзіўся ў вёсцы Жырмуны, што на Воранаўшчыне. Кароль паходзіў з сям'і архітэктараў. Ягоны дзед Павел Пляцон быў дваровым Караля Станіслава Радзівіла, віленскага ваяводы, наглядаў за будаўніцтвам на Жырмунскіх землях, быў падчашым магната (з часоў Вялікага Княства — чалавек, які "падліваў у чашу" напоі, папярэдне пакаштаваўшы іх), а значыць — даверанай асобай. Павел пры дапамозе Радзівілаў здолеў узвесці сына Яна, бацьку Караля, у дваранскае званне, надаўшы яму прозвішча Падчашынскі.

Ян, прайшоўшы навуку ў прафесара В.Гуцэвіча, стаў архітэктарам Радзівілаў. Па заказе князя Станіслава Радзівіла ён зрабіў праект рэзідэнцыі ў Жырмунах, які быў рэалізаваны часткова. Таксама адной з яго пабудоў быў драўляны касцёл Адшуквання Святога Крыжа ў вёсцы Жырмуны, які ўяўляў з сябе адзін з першых узораў класіцызму на Беларусі і захаваўся да сёння. У 1790 г. у касцёле быў ахрышчаны сын Яна — Кароль, а хроснымі былі Караліна Радзівіла і Юзаф Пац, тагачасны Віленскі ваявода. Маці Караля — Юстына, з небагатых шляхцічаў Мяжынскіх, неўзабаве пасля нараджэння сына памерла, таму хлопчык часта пераязджаў з бацькам з месца на месца. Калі Каралю было дзесяць,

Лёс храма ў Жалудку і яго стваральнікаў

стара нагадвае ўрачыстую залу. Уваход аформлены амаль абавязковым для класіцыстычнай эстэтыкі масіўным чатырохкалонным порцікам, да якога вядзе шырокая лесвіца. Да асноўнага аб'ёму далучана паўкруглая апсіда і крылы трансэпта. Бакавыя фасады рытмічна раздзелены шырокімі пілястрамі ды паўцыркульнымі праёмамі, а дэкарэтыўныя элементы атынкаваны і кантрастуюць з адкрытай мурухай сцен. З вёскі Красулі, з капліцы, у касцёл быў перанесены Цудатворны абраз Божай Маці, прывезены ў 1523 г. са Смаленска.

Калі быў пабудаваны касцёл Ушэсця Дзевы Марыі, Германіяцыя Уруская перапахавала астанкі Тызенгаўзаў яшчэ з XVIII стагоддзя са старога склепа разбураных у 1832 г. касцёла і кляштарна кармелітаў (XVII ст.) у крыпту новага касцёла, змясціўшы ўсіх, у тым ліку і Антонія, пад адной плітой. Паасобку яна перапахавала толькі сваіх бацькоў — Рудольфа і Жэнеўеву Тызенгаўзаў. Пазней, калі ў Дрэздэне ў дванаццаць гадоў памёр сын Урускіх Рудольф, яго таксама пахавалі ў касцёле побач з дзядулем і бабуляй. Сама Германіяцыя і яе муж спачылі з розніцай у адзін год у Пізе (Італія). Жалудок дастаўся ў спадчыну дачцы Урускіх Марыі (1853 — 1931 гг.), якая выйшла замуж за князя Уладзіміра Чацвярцінскага (1837 — 1918 гг.). Апошні ўзвёў у 1908-м непадалёк ад Жалудка найпрыгажэйшую сядзібу. Лёс іхняга сына Людвіка (1877 — 1944 гг.) быў трагічным: той загінуў у Асвенцыме...

160-годдзе Жалудоцкага касцёла было адзначана ўрачыстымі службамі на працягу трох дзён з удзелам Гродзенскага біскупа Аляксандра Кашкевіча, апостальскага нунцыя Антонія Гуджэроці, вернікам з розных мясцін Беларусі.

Марына ЗАГДУЛІНА, мастацтвазнаўца Гродна

Рытм касцёла

не стала і бацькі... Хлопчыка ўзяў Ігнацій Тызенгаўз, чыя сям'я жыла ў Жалудку...

Да часу пабудовы касцёла Ушэсця Кароль Падчашынскі быў ужо знакамітым дойлідом. Ён скончыў Віленскі імператарскі ўніверсітэт і стаў у ім прафесарам архітэктуры, праходзіў стажыроўкі ў пецябургскай Акадэміі мастацтваў, у вядучых прадстаўнікоў Парыжскай архітэктурнай школы, у Германіі ды Італіі. Падчашынскі засвоіў сістэму класіцызму. У 1820-я гг. яго, зусім маладога чалавека, куратар універсітэта — князь Адам Чартарыйскі прызначыў галоўным архітэктарам Віленскай вучэбнай акругі, у якую ўваходзіла сем губерняў. Падчашынскі распрацоўвае праекты для навучальных устаноў, па яго планах перабудоўваюцца, у адпаведнасці з новымі эстэтычнымі патрабаваннямі, барочныя інтэр'еры Віленскага ўніверсітэта, паўстаюць будынкі гімназій і вучылішчаў у Слуцку, Свіслачы, Мазыры, з галоўным архітэктарам Мінска К.Хрышчановічам — у Бабруйску, Невелі. У розных частках колішняга ВКЛ захаваліся рэканструяваныя і

Касцёл у Жалудку на здымках пачатку XX ст. і ў нашы дні. Фота з архіва і Валерыя ВЯДРЭНКІ

збудаваныя ім храмы, палатцы, сядзібныя дамы.

Самым значным праектам Караля Падчашынскага стаў магутны П-падобны двухпавярховы палац з порцікамі на фасадах у Жылічах (Кіраўскі раён Магілёўскай вобласці). Узведзены ў 30-я гг. XIX ст. па замове Ігнація Булгака, кіраўніка дваранства Бабруйскага павета, ён спалучаў рысы ампіра, рацыяналізм, мясцовыя традыцыі. Палац меў сто пакояў, быў насычаны ляпным дэкорам, пазалотай, роспісамі, дэкаратыўнымі вазамі, люстэркамі, вылучаўся мастацкімі калекцыямі, архівам, бібліятэкай, капліцай і аранжарэяй, а формы алей парку ў 18 гектараў адпавядалі ініцыялам уладальніка. Гаспадарчую частку складалі млын, крухмальны і цукровы заводы.

Яснасцю пабудовы ды элігантнай стрыманасцю дэкору вылучаецца і Жалудоцкі касцёл Ушэсця, выкананы ў стылі позняга класіцызму, з бутавыга каменя і цэгла. Прамавугольны ў плане храм накрыты двухсхілавым дахам з трохвугольным франтонам на галоўным фасадзе, увянчаным скульптурамі. Унутраная пра-

Макасіны — упадабаная мадэль абутку мужчын і жанчын. У залежнасці ад аздаблення, колеру і стылістычнага афармлення, іх можна апранаць на прыём, на пляж, на шпацыр па крамах, на экскурсію па горадзе ці на дзелавую сустрэчу.

Першыя макасіны з'явіліся ў індзейцаў. Першапачаткова матэрыялам для такога абутку служыла скура аленя або бізона, а галоўнай яе мэтай з'яўлялася абарона ног ад холаду, ран, натоптышаў, пухіроў. Незаменнымі макасіны былі і на паляванні, прыглушаючы гук чалавечых крокаў. Існавалі два іх віды: суцэльнакроеныя, у якіх верх і падэшва кроіліся адным палатном з пярэднім і заднім швамі, а таксама тыя, у якіх на падэшве выкарыстоўвалася сырамятная скура, а зверху — замша.

Пра абутак індзейцаў — макасіны, як гэта ні дзіўна, ведаюць усе, а вось пра абутак славян — поршні, якія з'яўляюцца аналагам макасінаў, чулі нямногія. Хаця і па сёння, каб прыспешыць каго-небудзь, мы часта выкарыстоўваем старажытную прыказку "Варушы поршнямі!".

У пісьмовых крыніцах слова "поршань" упершыню сустракаецца ў Ніканаўскім летапісе пад 1074 годам: "Егда же приспеаше зима і мрази лютый, стояше въ поршьныхъ въ протопанныхъ". Са-

Артэфакт

Макасіны з XII стагоддзя

Якія поршні ёсць у Брэсце?

мо слова "поршні" перакладаецца са старажытнарускай як "шматок" ці "рыхлы".

Пад час раскопак на тэрыторыі гарадзішча Бярэсця археолагі выявілі больш за 500 фрагментаў мякага скуранога, без абцасаў, абутку. Сярод іх былі даволі зручныя ў нашэнні туплі — поршні.

Шырока распаўсюджанымі поршні рабілі прастата вырабу і зручнасць. Іх насілі галоўным чынам гараджане, бо на драўляных маставых сярэднявечных гарадоў лапці, сплеченыя з лыку, зношваліся вельмі хутка.

Як паказваюць матэрыялы раскопак, поршні першапачаткова ўяўлялі з сябе адзіны кавалак сырамятнай скуры, выразаны па форме ступні, загнуты ўверх і сцягнуты праз прарэ-

зы тонкім скураным раменьчыкам падобна да мяшэчка. Яны нагадвалі своеасаблівае скураное карытца, што паспяхова абараняла нагу ад вільгаці, пылу... Аднак грубыя зморшчыны, якія атрымліваліся пры такім спосабе вырабу поршняў, прыносілі даволі шмат нязручнасцей гаспадару абутку. Яго даводзілася даволі доўга насіць, каб ён прыняў больш-менш зручную для ступні форму. Да таго часу скура ўжо паспявала знасіцца ды працёрціся. Пазней самыя грубыя зморшчыны нарка і пяткі пачалі выразаць.

Наступны крок на шляху ўдасканалення поршняў — зніжэнне колькасці зморшчын за кошт арыгінальнага крою. Кавалак скуры сталі выразаць не па форме ступні з прыпускамі, а выкрываць прамавугольныя або трапецыяпадобныя нарыхтоўкі, па баках якіх рабіўся шэраг прарэзаў для скуранога раменьчыка. Гэта самы распаўсюджаны тып, названы "простыя поршні".

Акрамя простых поршняў вядомы так званыя ажурныя поршні. Яны сустракаліся значна радзей, паколькі выконвалі функцыю параднага абутку і вырабляліся ў меншай коль-

Поршні са скуры. XII ст.

касці. Акрамя таго, ажурныя поршні горш захоўваліся з-за мноства прарэзаў, якія рабілі іх менш зносаўстойлівымі. Некаторыя віды поршняў у шкарпэтцы шнурваліся. Пры гэтым фігурныя прарэзы для шнуркоў адначасова служылі і ўпрыгожаннем.

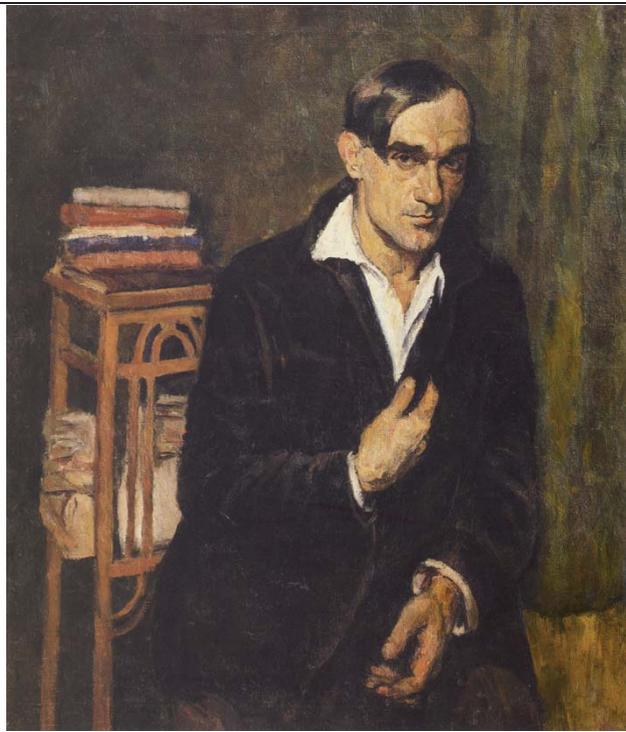
Майстры-гарбары скуру (конскую, свіную) для поршняў не дубілі, а толькі разміналі і насычалі тлушчам. Яна была вельмі трывалая, толькі хутка намакала пад час дажджу. Для вырабу поршняў выкарыстоўвалі драўляныя калодкі-правілы. Шылі скураны абутак аднолькава на правую і левую ногі, а ўжо потым уладальнік пары абутку разношаў яе, як хацеў.

Памеры поршняў, знойдзеных археолагамі пад час раскопак у Бярэсці, самыя розныя. Абутак мае даўжыню ад 18 да 32 см пры шырыні ад 10 да 17 см. Простыя поршні сустракаюцца ў Бярэсці ў культурным пласце XII — XIV стст. Ажурныя выяўлены ў пласце XIII — пачатку XIV стагоддзя.

Так, дзякуючы археолагічным пошукам, у музеі "Бярэсце" можна знайсці пацвярдзэнне вядомай ісціны, што мода паўтараецца. Калекцыя сярэднявечнага абутку, сярод якой асабліва вылучаюцца поршні — макасіны XIII стагоддзя, — прадстаўлена ў адной з экспазіцыйных залаў.

Святлана ШЧЭРБА, загадчык філіяла "Археалагічны музей "Бярэсце" Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея

...Цікава зазначыць і такі факт. Гаворка ідзе пра тое, што большасць педагогаў стварала работы ў памяшканні тэхнікума на вачах вучняў — можна сказаць, спецыяльна, каб апошнія бачылі працэс нараджэння твора. Менавіта так маляваліся карціны “Чырвоныя партызаны”, “Работніца” і “Дзяўчаты ідуць на працу” М.Эндэ, “Партызаны”, “Плытагоны” і “Кастусь Каліноўскі” В.Волкава. Так працаваў над вялікімі палотнамі “Другі З’езд РСДРП” і “Торф для Асінбуда” малады І.Ахрэмчык, стваралі карціны “Сустрэчны” В.Дзежыц і “Будаўніцтва” У.Хрусталёў. Я.Мінін любіў пад “наглядам” студэнтаў працаваць над сваімі графічнымі аркушамі пра старажытную архітэктару Віцебска, — і ўсё калектыў тэхнікума мог прымаць удзел у абмеркаванні твораў. Тут аўтарытэт аўтараў-педагогаў не адыгрываў ніякай ролі — можна было казаць усё, што думаеш і пра недахопы твора, і пра тое, як іх выправіць. Тут педагог і яго вучань, так бы мовіць, ператвараліся проста ў раўнапраўных калег па цэху. Педагогі на крытыку не крыўдзіліся, наадварот, давалі вучню пэндзаль ці разец і казалі: “Давай, дружка, пакажы, на што ты здольны, паспрабуй выправіць мае памылкі...”. Вось так юны Заір Азгур, паводле яго ўспамінаў, “дапамагаў” Керзіну ляпіць партрэт-бюст Карла Маркса, а Я.Ціхановіч “устаўіў” свой мазок у палатно Ф.Фогта “Смерць венгерскага камуніста Валіша”.

І.Ахрэмчык.
“Партрэт
Дзмітрыя
Жураўлёва”.
1927 г.

38 чалавек, а “на выхадзе” аказалася — 24. Некаторых выключалі па аб’ектыўных і суб’ектыўных прычынах: за непаспяховасць, пропускі заняткаў, па хваробе, а то і за “праяўленне буржуазных поглядаў”. Тым не менш, за першыя пятнаццаць гадоў існавання тэхнікума колькасць маладых людзей павялічылася ў 4,5 раза. Перад Вялікай Айчыннай вайной у спісах студэнтаў значылася 186 чалавек. А ўсяго за васьмнаццаць гадоў свайго існавання тэхнікум стаў alma mater прыкладна для 500 чалавек!

Кожнае імя, незалежна ад яго сённяшняга вядомасці, штосьці значыла ў айчыннай гісторыі мастацтва і, у прыватнасці, у такой унікальнай культурнай міні-прасторы, як Віцебская мастацкая школа 20 — 30-х гадоў ХХ ст. Канешне ж, па сваёй значнасці гэтая з’ява не стала сусветным “брэндам” і абмежавалася, збольшага, рамкамі Беларусі, аднак для нас гэты тэхнікум мае значэнне не менш важнае, чым для нашых суседзяў — тагачасныя вышэйшыя ды спецыяльныя навучальныя ўстановы Ленінграда, Масквы, Кіева, а таксама Тбілісі.

Сярод выпускнікоў ВМТ (вучылішча) і тых, хто ў ім вучыўся хаця б кароткі час, а таксама педагогаў, шмат вядомых і менш вядомых майстроў, але, на жаль, нямала і паўзабытых твораў. Але ўсе так ці інакш закладвалі фундамент прафесійнага беларускага выяўленчага мастацтва і, нягледзячы на рознасць талентаў, майстэрства, харызмы, сацыяльнага становішча, духоўнага складу, светаадчування, пакінулі свой след у нашай культуры. Прынамсі, сучаснае выяўленчае мастацтва Беларусі шмат у чым вырасла з іх пазітыўнага вопыту, прытым што гэты вопыт каваяўся ў нязмерна складаных і супярэчлівых умовах моцнага партыйна-ідэалагічнага прэса 1930-х гадоў.

Лёсы вучняў і выкладчыкаў тэхнікума склаліся па-рознаму. Хтосьці ў будучым стаў народным мастаком (В.Волкаў, З.Азгур, Я.Зайцаў, І.Ахрэмчык, В.Цвірка, Р.Кудрэвіч, П.Масленнікаў, А.Бембель, А.Глебаў, С.Селіханаў, Я.Нікалаеў), трынаццаць чалавек атрымалі ганаровае званне “Заслужаны дзеяч мастацтваў”. Ёсць ветэраны і ўдзельнікі Вялікай Айчыннай вайны: фронтавікі, партызаны і падпольшчыкі, знакамітыя педагогі і грамадскія дзеячы. Больш за дваццаць майстроў пэндзля ды разца склалі свае галовы ў баях за Радзіму або загінулі ў канцлагерах і гета... Ёсць асобы — моцныя духам, паспяховае “будаўнікі” ўласнага лёсу, уладальнікі прэстыжных прэміяў, ордэнаў ды іншых дзяржаўных узнагарод, і ёсць людзі — з драматычнымі біяграфіямі, зломленыя побытавымі ды іншымі праблемамі. Нямала патэнцыйна адораных твораў проста знікла ў тумане небыцця... Аднак, так або інакш, усіх іх аб’ядноўвала галоўнае — самаадданая любоў да Яго Вялікасці Мастацтва: для адных — узаемная, для іншых — на жаль, не. Але мы павінны помніць усіх. Помніць і па меры магчымасцей вяртаць у гісторыю айчыннай культуры імёны тых, хто сёння на паўзабыты або забыты наогул...

Некаторыя вучні, напрыклад, народны мастак СССР С.Ткачоў, Д.Бульчоў, а таксама В.Басаў, Р.Семашкевіч, М.Натарэвіч, І.Казлоўскі, Г.Паўлоўскі, Р.Гардон, Р.Таўрыт, і педагогі М.Лебедзева, Г.Шульц, В.Рудай, З.Гарбачэўскі Віцебска атрымалі сталую “прапіску” ў расійскім выяўленчым мастацтве...

Барыс КРЭПАК

Эпоха ВМТ

**Адсюль
выйшаў той
рэалізм, які
радыкальна
разбурыў
падмурак
авангарда**

Р.Семашкевіч.
“Крэпасць”.
1930-я гг.

(Працяг. Пачатак у № 46, 47)

Я ўжо не кажу пра тое, што педагогі па сваіх эскізах часта ўцягвалі моладзь у распрацоўку буйных манументальных праектаў помнікаў ці афармлення інтэр’ераў розных будынкаў. Так, у 1924-м М.Эндэ, М.Лебедзева, М.Керзін і В.Волкаў са сваімі вучнямі А.Пузынкевічам і А.Валхонскім размалявалі фае віцебскага кінатэатра “Мастацкі”, Х.Даркевіч з маладымі памочнікамі-студэнтамі ў 1931-м зрабіў па ўзоры старадаўніх майстроў цудоўную фрэску для інтэр’ера будынка вакзала станцыі “Сіроціна”. І яшчэ факт: М.Керзін са скульптарамі-першакурснікамі імкнуўся стварыць грандыёзны праект 18-метровага помніка У.Леніну для гарадской плошчы Свабоды.

Гэта пачалося адразу пасля смерці правадыра, але тады такі грандыёзны праект, канешне ж, не мог быць рэалізаваны. А задумка была ашаламляльная: на гранітным квадраце меркавалася ўстанавіць зорку і круг. З цэнтра зоркі вырастала ўсечаная піраміда, гранітны аб’ём якой служыў п’едэсталам для глобуса — зямнога шара, ахопленнага языком полымя. Наверсе “стаяў Ленін у позе аратара, які натхняў агнём сваіх прамоў рабочых усяго свету”. На пастаменце размяшчаліся скульптурныя выявы

“дзеячў рэвалюцыйнага руху, змагароў за шчасце народа і сацыялізм”. А ля п’едэстала помніка павінна была быць трыбуна з паўкружжамі лесвіц. Дарэчы, гэты быў увогуле першы зварот беларускіх мастакоў да вобраза Леніна (пасля яго смерці) у савецкай манументальнай пластыцы.

У 1920-я гады перад тэхнікумам былі пастаўлены дзве задачы: рыхтаваць спецыялістаў у галіне прыкладнага мастацтва ды мастацкай прамысловасці і ўсю дзейнасць падпарадкаваць стварэнню “беларускага нацыянальнага стылю ў адпаведнасці з патрабаваннямі рэвалюцыйнага часу”. Тым не менш, галоўная роля ва ўласнай структуры тэхнікума практычна належыла жывапісна-педагагічнаму аддзяленню — яно як бы з’яўлялася “візітоўкай” гэтай установы. Больш за палову вучняў навучалася менавіта тут. Напрыканцы 1930 — на пачатку 1931 навучальнага года, да прыкладу, на першых курсах жывапіснага аддзялення налічвалася 29 чалавек (52% усіх вучняў), клубна-інструктарскага — 18 чалавек (32%), паліграфічнага — 9 чалавек (16%). А скульптурнае аддзяленне якраз у тоё час адсутнічала. Аднак, як вядома, ужо з канца 1920-х, калі пачала разгарацца жорсткая барацьба ўлады з так званай нацдэ-

маўшчынай, многае змянілася як у ідэалогіі, так і ў структуры вучэбных праграм.

Што і казаць, у 1929-м нават закрылі ганчарна-керамічнае аддзяленне, якім кіраваў тады таленавіты мастак і ўнікальны знаўца сваёй справы Мікалай Міхалап. Канешне ж, тут руку прыклалі не толькі асабіста Керзін ды Віталь Вольскі, які замяніў яго на пасадзе дырэктара (з лютага 1929 па сакавік 1930 гг.), але і “таварышы” з Мінска, якія лічылі, што мастацтва беларускай керамікі ўжо не надта адпавядае духу бягучага часу. Дарэчы, тады ж быў ліквідаваны і багаты вучэбна-метадычны фонд тэхнікума, збор узораў беларускага народнага адзення і прадметаў народнага побыту. Праўда, пазней фонд быў часткова адноўлены, але керамічнае аддзяленне знікла назаўсёды.

А куды ж пасля атрымання атэстата накіроўваліся выпускнікі тэхнікума? Як правіла — настаўнікамі рысавання і чарчэння ў пачатковыя ды сярэднія школы, будафарамамі-дэкаратарамі ў тэатры і клубы, мастакамі-афарміцелямі ў дзяржстановах, прадпрыемствах і гурткі аматарскага мастацтва, мастакамі-графікамі і рэдактарамі-канструктарамі кніг ды газет у выдавецтвы і рэдакцыі, метадыстамі ў дамы народнай творчасці, супрацоўнікамі ў музеі...

Хаця на практыцы прадастаўленым па атэстаце правам выкладаць у школах карысталіся далёка не ўсе выпускнікі. Яны аддавалі перавагу працы (і не беспаспяхова) на адміністрацыйных пасадах, звязаных з мастацтвам, як, напрыклад, Д.Генін, А.Гугель, П.Гаўрыленка, ці проста выбіралі іншую прафесію. Так, У.Кароль стаў выдатным архітэктарам, А.Трус — таленавітым акцёрам, усё жыццё прапрацаваўшы ў віцебскім Тэатры імя Якуба Коласа, П.Герасімовіч — вядомым музейшчыкам ды мастацтвазнаўцам. Некаторыя (З.Азгур, А.Бембель, Я.Зайцаў, В.Цвірка, Я.Красоўскі, М.Тарасікаў, Х.Ліўшыц, М.Беляніцкі, Я.Харытоненка ды іншыя), атрымаўшы за гады навучання ў тэхнікуме прафесійныя веды, цалкам дастатковыя для самастойнай працы, тым не менш, прадоўжылі мастацкую адукацыю ў ВНУ СССР.

Падкрэслію, што толькі ў перыяд 1923 — 1932 гг. у тэхнікуме на жывапісна-педагагічным, скульптурна-педагагічным, клубна-інструктарскім і ганчарна-керамічным аддзяленнях навучалася больш як 300 вучняў, але пасляхова яго скончылі толькі 80 чалавек. Скажам, калі ў 1923/1924 навучальным годзе ў тэхнікуме быў 41 студэнт, то з іх у 1926-м атэстаты атрымалі толькі шэсць. Або: у 1929-м было залічана

Заканчэнне гісторыі ВМТ — у наступных нумарах.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастоцтва Беларусі XII — XVIII стст.
 - Мастоцтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
 - Мастоцтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
 - Мастоцтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
 - Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Выстаўкі:
- "Слуцкія паясы" (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка 2014 г.

■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя

"Культура
1-й пал. XIX ст."

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 5 51 81,
5 31 96, 2 06 02

Палацавы ансамбль:

- Выстаўка твораў тэатральных мастакоў "Сцэнаграфія ў маштабе 1:25" — да 20 снежня.
- Інфармацыйна-каскавы Цэнтр:

- Фотавыстаўка Віталія Раковіча "Ілюстрацыі да гісторыі беларускай" — да 31 студзеня 2014 г.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка фатаграфій "Свет стары — свет новы".

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце.

- Інтэрактыўная гульня "У пошуках папараць-кветкі" для ўсіх катэгорыяў наведвальнікаў.

- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!".

- Выстаўка "Я вам прынёс напеў зямлі бацькоўскай...", прысвечаная Яну Райнісу (з фондаў Аб'яднання мемарыяльных музеяў).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

- "Венгерская рапсодыя. Мастакі Сольнака" — да 22 снежня.
- Выставачны праект "Новае ў археалогіі Гомельшчыны".
- Выставачны праект "R+Я".
- "Люблю мой край, старонку гэту..." (памяці мастакоў Беларусі В.К. Цвіркі і В.П. Кароткага) — да 22 снежня.

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- "Чырвоная гасцеўня".
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

- "Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).
- Выстаўкі:
- "Таямнічая сіла крыжа".
- "Успамін аб матчынай хаце" (да Дня маці) — да 8 снежня.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- Выстаўка "Пераможная восень 1943 г."
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
- "Музей крыміналістыкі".

УВАГА!

ІДЗЕ ПАДПІСКА-2014
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

- Міжнародная выстаўка "Праваслаўны свет. Вобраз Хрыста ў іканаграфіі краін Усходняй Еўропы" — да 5 снежня.
- Персанальная выстаўка Таццяны і Юрыя Рудэнкаў "Толькі вечныя каштоўнасці" — да 5 снежня
- Выстаўка трох партрэтаў "Сыны Беларусі" — да 16 снежня.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ
"ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВАЙ XIX СТ."

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянная экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс
"Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

- "Водбліскі ваеннай славы".

- "Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."

Выстаўкі:

- "На роднай ніве".
- "Экспануецца ўпершыню" (з паступленняў 2012 — 2013 гг.).

- "Белая Русь і яе суседзі" (са збору Расійскага этнаграфічнага музея).

- Выстаўка "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".

- Фотавыстаўка "Першапачатак" (да 80-годдзя Саюза Беларускіх Письменнікаў).

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Выстаўка "Дзіва пад мікраскопам".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"

- Выстаўка "Мірскі замак як брэнд" — да 15 снежня.

- Выстаўка сцэнічных касцюмаў па п'есе У.Караткевіча "Ладдзя распачы".
- "Высакародны шык будуараў" — да 20 студзеня 2014 г.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.

- Музейна-педагагічны праект для дзяцей "Кроцім у школу разам з Коласам" — да 30 лістапада.
- "Повязь часоў" (да 300-годдзя творчасці літоўскага паэта Хрысціяніна Данелайціса) — да 30 лістапада.

- Выстаўка "Дзіва пад мікраскопам".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Выстаўкі:

- "Партызанскі лагер" — да 31 снежня.
- Мастацкая выстаўка "Мінск — ведаць, памятаць, ганарыцца" (да Дня горада Мінска).
- Мастацкая выстаўка "Герой. Патрыёт. Партизан" (да 70-годдзя з дня гібелі Героя Савецкага Саюза Яна Налепкі).
- Фотавыстаўка Мікалая Лапедзіка "Мой родны Мінск, мой лёс, мая падзея" — да 31 снежня.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

- Выстаўкі:
- Персанальная выстаўка жывапісу Дзмітрыя Яўсеенкі — да 1 снежня.
- Выстаўка калекцыі Джорджа Форні "Made in Italy" — да 15 снежня.
- Выстаўка жывапісу "Я памятаю. Я ганаруся!" — да 22 снежня.
- Выстаўка "Вызвалены Гомель і гамельчане" — да 22 снежня.

- "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
- "Выдатнае і вечнае" (выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст. са збору князёў Паскевічаў).
- "Класікі беларускага мастацтва".

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Выстаўкі:
- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- Зімовы сад
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

- "Рэлігія і культура ў Беларусі" (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, юдаізм).

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

- Экспазіцыя "Прырода Лідчыны".

Выстаўкі:

- "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна...".
- "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."
- Выстаўка адной карціны "Партызаны".
- "Прывітанне, ранейшая Ліда!".
- "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
- Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Трыенале дэкарэтыўна-прыкладнага мастацтва — да 15 снежня.
- Мастацкая выстаўка "Да 100-годдзя беларускага плаката" — да 15 снежня.
- Персанальная мастацкая выстаўка Галіны Пятроўны Крываблочкинай — да 15 снежня.

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь

Рэгістрацыйнае
пасведчэнне № 637,
выдана
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя:
Дзмітрый ФІЛІПОВІЧ
(адказны сакратар)

Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Барыс КРЭПАК,
Юген РАГІН,
Ілья СВАРЫН

Спецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ,
Алег КЛІМАЎ,
Вольга НАВІЦКАЯ

Загадчык аддзела
фоталістаграфіі —
Юрый ІВАНОЎ

Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД

Карэктар —
Інга ЗЕЛЫГІС

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.

Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23

Тэлефон-факс:
(017) 334 57 41

Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by
E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2013.
Індэкс 63875, 638752
Кошт 4500 рублёў.

Наклад 6 853
Падпісана ў друку
29.11.2013 у 15.00
Замова 5036

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.

Прыёмная: (017) 290 22 50.

Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35

ТЭАТР

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 30 лістапада — "Вяселле Фігара"

- 1 снежня — "Вяселле Фігара"

- 3 — Вечар музыкі Мікаэла Тарывердзіева "Маналогі пра каханне". (Камерная зала імя Л.П. Александройскай)

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ
ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс: 227 60 81.

- 30 лістапада, 5 снежня — "Пінская шляхта" В.Дуніна-Марцінкевіча.

- 1 снежня — "Вечар" А.Дударова.

- 3 — "Выкраданне Еўропы, або Тэатр Уршулі Радзівіл" Ф.У. Радзівіл.

- 4 — "Местачковае кабарэ".

- 6, 7 — "Ноч на Каляды" М.Гогаля.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

- 30 лістапада — "Гісторыя двух сабак"

- "Інтымы дзённік (Дзённік паэта)"

- С.Кавалёва.

- 1 снежня — "Белы анёл з чорнымі крыламі" Д.Балыка.

- 3 — "Ціхі шоргат сыходзячых крокаў" Д.Багаслаўскага.

- 4 — "Тры Жызэллі" А.Курэйчыка.

- 5 — "New! Хэпі Валентайн"

- В.Скварцовай.